

Taliban and Prospects of the Geopolitical Configuration of Power Structure in Afghanistan: A Probable Scenario in the Horizon of 2030

 Farshid Farhadi ^{1✉} |

1. Researcher, Imam Hossein Comprehensive University, Tehran, Iran. Email: 2f.farhadi@ihu.ac.ir

Article Info	ABSTRACT
Article type: Research Article	Objective: The resurgence of the Taliban on May 1, 2021, has once again put Afghanistan's future in the spotlight. The Taliban's unchallenged control has created a complex situation regarding the nation's path ahead: What will Afghanistan's future look like?
Article history: Received: 2024-12-29 Received in revised form: 2025-4 -13 Accepted: 2025-4 -18 Published online: 2025-8 -23	Method: Scenario planning was utilized to address this question. This study employed the established Global Business Network (GBN) methodology for scenario development.
Keywords: <i>Taliban, Haqqani network, Inclusive government, International recognition, Geopolitical configuration, Power structure</i>	Findings: Using the GBN methodology, four scenarios emerged from the intersection of key uncertainties concerning Afghanistan's future: "Iron Fist," "Failure in the Political Arena," "Fear of a Pernicious Precedent," and "Good Fortune." We developed a narrative for each scenario. Analysis of the evidence suggests that the "Failure in the Political Arena" scenario is the most likely outcome for Afghanistan.
	Conclusions: This study draws on the insights of Iranian and Afghan experts to clarify existing ambiguities and uncertainties surrounding Afghanistan's future. It presents a vision for the country in the form of four scenarios

Cite this article: Farhadi, F. (2025). Taliban and Prospects of the Geopolitical Configuration of Power Structure in Afghanistan: A Probable Scenario in the Horizon of 2030. *Defensive Future Studies*, 10(37), 59-98.

DOI: [10.22034/dfs.2025.2049103.1873](https://doi.org/10.22034/dfs.2025.2049103.1873)

Publisher: IRI Military Command and Staff University

Extended Abstract

Introduction

The collapse of democracy and the political foundation of the United States in Afghanistan occurred with minimal resistance from the Taliban following the "Doha Agreement" and the initiation of the withdrawal of U.S. military forces. Ashraf Ghani fled the country, allowing the Taliban to seize power once again. This situation has led to a fundamental transformation and raised significant dilemmas for Afghanistan. Key questions include: Will the Taliban be able to establish a stable political structure in Afghanistan? Or will the country once again descend into war and instability? Can Afghanistan finally navigate the turbulent waters of its geopolitical environment to reach a lasting peace? Will the Taliban succeed in gaining international recognition? More broadly, what does the future of Afghanistan look like under Taliban rule? Numerous questions such as these surround the future of Afghanistan. The mission of this research is to address these dilemmas using foresight methodologies and exploring various scenarios.

Methodology

This research is exploratory and does not present any hypotheses or initial conjectures. It adopts a futuristic approach by employing the Global Business Network (GBN) technique to develop scenarios relative to the research topic and address the research questions. The study is based on the first six steps of the GBN method, focusing on scenario development.

Results

This research defined and organized its existential nature in response to the uncertainty regarding Afghanistan's future. By adopting a futuristic approach and relying on scenario planning based on the GBN technique, four possible scenarios—"Iron Fist," "Failure in the Political Arena," "Fear of a Perniti ous Precedent," and "Good Fortune"—were developed regarding Afghanistan's future. Unlike similar studies, these scenarios provide a more comprehensive understanding of Afghanistan's future due to the identification of 50 key drivers affecting this future through thorough documentary and field research. Additionally, this study included insights from Afghan elites in the scenario development process.

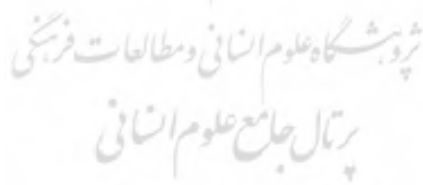
Discussion and Conclusions

In the analysis of these scenarios, it can be argued that the "Good Fortune" scenario faces logical inconsistencies. Recognizing the Taliban without the group taking steps toward forming an inclusive government is irrational. The "Iron Fist" scenario also encounters significant challenges. Issues such as

poverty, unemployment, Pashtun authoritarianism, bigotry, ethnicism, and tensions with neighboring countries are likely to create multiple opposing forces against the Taliban, possibly leading the country back into civil war. Therefore, the prospect of the Taliban realizing the “Iron Fist” scenario over the next six years seems unlikely. Challenges such as the Taliban's potential to inspire other terrorist groups, their ideological ambitions for both global and regional order, the reputational damage of legitimizing a government with terrorist ties, and an inability to establish clear boundaries with groups like ISIS and Al-Qaeda suggest that, even if the Taliban managed to form an inclusive government, it would still struggle to gain international recognition. Consequently, the “Fear of a Pernicious Precedent” scenario appears improbable as well. From the synthesis of the evidence presented, it can be concluded that the “Failure in the Political Arena” scenario is the most likely outcome for Afghanistan’s future. The notion that the Taliban, with its fragile and unstable foundation amid Afghanistan's turbulent geopolitics, could serve as a stabilizing force is not logical. Thus, the Taliban is unlikely to succeed in reshaping Afghanistan’s geopolitical landscape, and the country will probably face another wave of tensions in the future.

Acknowledgment

I would like to express my gratitude to the panel of experts whose valuable insights and contributions greatly assisted in the successful completion of this research.

پرویشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

طالبان و چشم انداز پیکربندی ژئوپلیتیکی ساخت قدرت در افغانستان: سناریوی محتمل در افق ۲۰۳۰

فرشید فرهادی^۱

۱. پژوهشگر، دانشگاه جامع امام حسین (ع)، تهران، ایران. رایانامه: 2f.farhadi@ihu.ac.ir

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: مقاله پژوهشی	هدف: ظهور مجدد طالبان در می ۲۰۲۱، بار دیگر سرنوشت افغانستان را در کانون توجه قرار داده است. کنترل بلامنازع طالبان یک معمای پیچیده را در مورد آینده افغانستان ایجاد کرده است: آینده افغانستان چگونه خواهد بود؟
تاریخچه مقاله: تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۱۰/۰۹ تاریخ بازنگری: ۱۴۰۴/۰۱/۲۴ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۱/۳۰ تاریخ انتشار: ۱۴۰۴/۰۶/۰۱	روش: برای پاسخگویی به پرسش تحقیق از منطق سناریونویسی استفاده شد. این مطالعه از متدولوژی شبکه جهانی کسب و کار برای توسعه سناریوها استفاده کرد. یافته‌ها: بر پایه منطق روش شبکه جهانی کسب و کار چهار سناریوی «مشت آهنین»، «شکست در میدان سیاست»، «ترس از یک بدعت شوم» و «اقبال بلند» از برآیند تقاطع عدم قطعیت‌های کلیدی در ارتباط با آینده افغانستان ارائه و داستان هرکدام نیز تدوین شد. تحلیل شواهد ارائه شده نشان می‌دهد که سناریوی شکست در عرصه سیاسی به نظر محتمل‌ترین آینده برای افغانستان باشد.
کلیدواژه‌ها: طالبان، شبکه حقانی، حکومت فراگیر، شناسایی بین‌المللی، پیکربندی ژئوپلیتیکی، ساخت قدرت	نتایج: پژوهش حاضر با بهره‌گیری از منابع و دیدگاه متخصصان ایرانی و افغانستانی، تلاش کرد تا به ابهامات موجود پیرامون آینده افغانستان پرداخته و چشم‌اندازی از آینده کشور را در قالب چهار سناریو ارائه دهد.

استناد: فرهادی، فرشید. (۱۴۰۴). طالبان و چشم‌انداز پیکربندی ژئوپلیتیکی ساخت قدرت در افغانستان: سناریوی محتمل در افق ۲۰۳۰. آینده‌پژوهی دفاعی. ۵۹-۹۸.

DOI: [10.22034/dfs.2025.2049103.1873](https://doi.org/10.22034/dfs.2025.2049103.1873)

ناشر: دانشگاه فرماندهی و ستاد ارتش جمهوری اسلامی ایران

مقدمه

نزدیک به دو دهه آمریکا با داعیه مبارزه با تروریسم و متعاقب آن لشکرکشی به افغانستان و سرنگونی حکومت اول طالبان به دنبال ساخت نوینی از ساختار سیاسی برای افغانستان بود (Ibrahimi & Maley, 2020: 172). آمریکایی‌ها با شعار بنای یک آرمانشهر سیاسی به افغانستان لشکرکشی کردند. از نظر آنها این ساختار سیاسی در کنار ریشه‌کردن تروریسم یک پیشران مهم در جهت پیشبرد منافع آمریکا نیز در منطقه بود. چنین ساختاری بعد از «توافق‌نامه بن» در دسامبر سال ۲۰۰۱ شکل گرفت (Rahman, 2019: 82). این توافق‌نامه سرآغاز دستور کار سیاسی آمریکا برای «دموکراسی‌سازی» و متعاقب آن تأسیس جمهوری اسلامی افغانستان بود (Tellis & Eggers, 2017). تا ۱ مه ۲۰۲۱ آمریکا در کنار حضور گسترده نظامی بر طبق برخی برآوردها در حدود ۳۱۳ هزار نفری آن در کنار انبوهی از تجهیزات آمریکایی در برابر ۸۰ هزار جنگجوی طالبان به سرعت متلاشی شد.

متعاقب آن دموکراسی و سنگ‌بنای سیاسی آمریکا در افغانستان بعد از «توافق دوحه» و آغاز خروج نیروهای نظامی این کشور از ۲۹ فوریه ۲۰۲۰، با اندک تکانه‌ای از سوی طالبان فرو ریخت. اشرف غنی از افغانستان متواری و بار دیگر طالبان بر اریکه قدرت تکیه زد. طالبان برخلاف تجربه آنارشیسم اول خود در تجربه دوم زمامداری رهبر عالی آن یعنی «هیت‌الله آخوندزاده»، حکومت را با ایجاد نهادهای موازی و قدرتمند و در عین حال تنظیم سیاست‌های فشرده در دفتر خود در قندهار، تقویت و متمرکز کرده است. ثبات نسبی بعد از یک دوره کوتاه جنگ داخلی به افغانستان برگشته و امنیت نیز بهبود یافته است. حکومت طالبان بارها اعلام کرده که پذیرای جمعیت مهاجران افغان خارج از کشور است (Shahnan & et al. 2024: 27). حکومت جدید در ارتباط با یکی دیگر از مهمترین نگرانی‌های جامعه بشری یعنی مواد مخدر نیز طی دو فرمان دو ممنوعیت شدید را اعلان کردند. در اولین فرمان کشت و تولید تریاک و استفاده و تجارت و حمل و نقل کلیه انواع مواد مخدر ممنوع شد. طی فرمان دوم نیز ممنوعیت دیگری به ویژه بر کشت و تولید حشیش وضع شد. با وجود چالش‌های اقتصادی عظیم، از جمله بیش از ۹۰ درصد از

افغان‌ها که با فقر و افزایش ناامنی غذایی دست و پنجه نرم می‌کنند، با این وجود حکومت طالبان در خطر فوری یک انفجار اقتصادی قرار ندارد (Clayton, 2024).

در سطح تعاملات جهانی نیز طالبان از جامعه جهانی خواستار حفظ روابط دیپلماتیک خود با افغانستان شد. طالبان متعاقب آن یکی از مهمترین دستورکارهای خود را گسترش روابط با همسایگان تعریف کرد (Knyazev, 2024). چین، روسیه، پاکستان، ایران و ترکیه سفارت‌خانه‌های آنها فعال باقی ماند و تلاش شد کشورهای بیشتری دوباره به کابل برگردند. هیئت دیپلماتیک طالبان نیز گاهی در کنفرانس‌های جهانی حضور داشت. تفاهم‌نامه‌هایی نیز با برخی کشورهای همسایه مانند ایران و چین در جهت گسترش تعاملات اقتصادی و تجاری صورت گرفت (Felbab-Brown, 2024).

با این وجود بهبود شرایط اندک و ناچیز بوده و چالش‌های بنیادینی نیز شکل گرفته است. حکومت روی خوشی به دولتمردان سابق نشان نداده و خبرهایی از اعدام و قتل آنها مخابره شده است. اقدام مؤثری در جهت کاهش نگرانی‌های جهانی در خصوص ارتباط طالبان با گروه‌هایی مانند القاعده صورت نگرفته است. دختران اجازه تحصیل ندارند و زنان نیز از اشتغال منع شده‌اند. همچنین طالبان در ارتباط با مهمترین خواست جامعه جهانی یعنی تشکیل حکومتی فراگیر نیز مقاومت کرده است. اقدامی نیز در راستای تدوین قانون اساسی و قوانین مدنی و جزایی مدون صورت نگرفته است. در همین زمان این گروه چند مورد چالش مرزی با ایران و پاکستان را تجربه کرده است (Rahman & Peng, 2024: 15).

به همین دلیل آینده افغانستان با معمای بزرگی روبه‌رو شده است. معماهایی با این مضامین که آیا طالبان خواهد توانست بنای یک ساختار سیاسی با دوام را در افغانستان بنا نهد؟ یا اینکه این کشور دوباره در ورطه جنگ و بی‌ثباتی خواهد افتاد؟ آیا کشتی درگیر در دریای متلاطم محیط ژئوپلیتیک افغانستان بالاخره به ساحل آرامش خواهد رسید یا خیر؟ آیا طالبان موفق به کسب شناسایی بین‌المللی خواهد شد؟ به طور کلی با وجود بازیگری طالبان آینده افغانستان به چه صورت خواهد بود؟ پس، معماهایی از این دست درباره سرنوشت آینده افغانستان فراوان است. رسالت این پژوهش حل این معماها با تکیه بر آینده‌پژوهی در قالب سناریوهای مختلف است.

اگر بگوییم در محیط پیرامونی جمهوری اسلامی ایران، افغانستان بیشترین قرابت و پیوند را با ایران دارد، قطعاً سخن به گزاف نگفته‌ایم. فراتر از تعلقات و پیوندهای مشترک فرهنگی و اجتماعی، ایران بیشترین مرز زمینی (۹۳۶ کیلومتر) را با افغانستان دارد. در

طول چهار دهه گذشته همواره ایران در طول محیط استراتژیک شرق سوی خود با معمای امنیتی روبه‌رو بوده است. تهدیدات ناشی از گروه‌های تروریستی و قدرت‌های فرامنطقه‌ای در رأس چالش‌های ایران قرار داشته است. به این موضوع باید حضور بیش از ۵ میلیون مهاجر و چالش‌های ناشی از مواد مخدر را نیز اضافه کرد. پس افغانستان یکی از حلقه‌های امنیتی مهم محیط راهبردی جمهوری اسلامی ایران محسوب می‌شود. با این اوصاف، ایران حتی فارغ از قربت‌ها به دلیل جبر ژئوپلیتیکی تحت هیچ شرایطی نمی‌تواند نسبت به افغانستان و تحولات آن بی‌اعتنا باشد.

حال که طالبان بار دیگر به صحنه برگشته و افغانستان در آستانه تجربه تحولات مهمی قرار دارد، موضوع بیش از هر زمانی برای ایران دارای اهمیت راهبردی است. متعاقب چنین شرایطی پیش‌شرط هرگونه برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری استراتژیک در باره افغانستان، ارائه درک و بینشی از آینده سیاسی این کشور است. بنابراین، ترسیم آنچه احتمالاً اتفاق خواهد افتاد به نحوی که چراغ راه سیاست‌ها، برنامه‌ها و اقدامات آینده در ارتباط با این کشور باشد از ضرورتی تعیین‌کننده برخوردار است.

مرور پیشینه و مبانی نظری

مبانی نظری

پیکربندی ژئوپلیتیکی

پیکربندی ژئوپلیتیکی در یک نگاه کلی به تأثیر عوامل و تحولات محیطی بر الگوی رفتار سیاسی، ساختارهای قدرت و تصمیمات و کنش‌های سیاست داخلی و خارجی دولت‌ها و ملت‌ها اشاره دارد. به تعبیری تحولاتی که در سازه محیطی سیستم سنگ‌بنای سیمای نوینی از یک ملت در صحنه داخلی و جهانی می‌شود. براین اساس، هر رویکردی که برای تحلیل ژئوپلیتیک اتخاذ شود، نمی‌تواند توزیع و اعمال قدرت در ساخت یک سیستم را بر پایه عواملی مانند قابلیت‌های دولت‌ها از نظر قدرت نظامی، منابع اقتصادی، پیشرفت‌های فناوری و نفوذ دیپلماتیک نادیده گیرد (Agnew, 2003: p 17; Velapurath & Sumathi, 2024: p 24; Agnew, 2022: p 107).

تحولات معطوف به پیکربندی ژئوپلیتیکی از نیروهای ژرف و بنیادین در سازه محیطی سیستم سرچشمه می‌گیرند (Cohen, 2002: 117). نیروهایی که ساخت نوینی از قدرت را در یک سیستم شکل می‌دهند. در صحنه جهانی تحولات ژرف فناورانه، سیاسی، اقتصادی و فرهنگی با تحول ساختاری سیستم جهانی لایه‌بندی و پیکربندی قدرت را

دستخوش تغییر می‌کنند (Mishra & Sloan, 2018: p 16; Crikemans, 2021: p 19; Sen, 2024: p 61). بسته به میزان تمرکز قدرت ساختار سیستمی پیکربندی تک‌قطبی، دوقطبی و چند قطبی خواهد یافت (Carlson & Philbrick, 2012: 211). کنت والتز در سیاست بین‌الملل چنین پویشی از ساختاریابی و شکل یافتن سیستم را به خوبی تشریح کرده است (Waltz, 2010: 79). برخلاف والتز سوزان استرنج با نگاهی وسیع‌تر پیکربندی پیچیده‌تر و چند لایه‌تری از ساختار سیستم جهانی را به تصویر کشید. به باور استرنج بر پایه نیروهای ژرف، سیستم جهانی یک پیکربندی چهار بعدی تولیدی، مالی، فناوری و امنیتی دارد (Strange, 2015: 43).

در سطح داخلی زمانی که سخن از پیکربندی ژئوپولیتیکي می‌شود به این معناست که یک تحول مهم در سازه محیطی سیستم داخلی (مانند انقلاب) چه نوع آرایشی از ساخت قدرت، الگوی رفتاری، اقتصادی، اجتماعی و حتی فرهنگی را سبب می‌شود (Mishra & Sen, 2024: 71). جنگ‌های داخلی، انقلاب و کودتاها از مهمترین نیروهای آرایش دهنده به ساخت قدرت یک واحد سیاسی محسوب می‌شوند (Quraishi, 1996: 53). برای مثال انقلاب اسلامی ایران تحولی بود که نه تنها پیکربندی ژئوپولیتیکي داخلی ایران در ابعاد مختلف که حتی در سطح منطقه‌ای و جهانی را نیز تحت تأثیر قرار داد (Pishgahifard & et al. 2010: 459_460).

افغانستان کشوری است که از ۱۹۲۸ تا ۲۰۲۲ میلادی هشت مرحله جنگ داخلی به عنوان یک نیروی مهم پیکربندی ژئوپولیتیکي را تجربه کرده است. متعاقب آن در وضعیتی نادر در همین بازه زمانی این کشور بیش از ۷ نوع ساخت سیاسی متفاوت از نظام پادشاهی، جمهوری سلطنتی و نظام کمونیستی گرفته تا دولت مجاهدین اسلامی، امارت اسلامی طالبان و نظام سکولار لیبرال غربی را به خود دیده است (Center for Preventive Action, 2024; Shaye Qassem, 2009: p 272). با این رویکرد، روی کارآمدن طالبان در سازه محیطی جغرافیای افغانستان یک تحول بنیادین محسوب می‌شود. تحولی که پویش‌های معطوف به آن به طور منطقی ساخت قدرت، الگوی کنش سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی را در این کشور تحت تأثیر قرار خواهد داد. البته این در کلی‌ترین حالت ممکن است. در این پژوهش آنچه در کانون توجه قرار دارد، سرنوشت آینده ساخت سیاسی قدرت و آرایش و یا به تعبیری پیکربندی آن در افغانستان با بازیگری طالبان است.

آینده پژوهی

بشر همواره در این فکر بوده است که در آینده چه چیزهایی بر سر راه آنها قرار خواهد گرفت. این پرسش که آینده من چگونه خواهد بود؟ دغدغه مشترک تمامی افراد بشر از ابتدا تا الان و آینده، فارغ از هر تفاوتی است (Bell, 2003: 27). علاقه و اقبال گسترده مردم به افرادی مانند «نوستر داموس»، «پی‌چینگ»، «شاه نعمت‌الله ولی» و «الوین تافلر» نیز بیش از هر چیزی ناشی از حسن کنجکاوی ذاتی انسان، احتیاج بشر به جلوگیری از حوادث غیرمترقبه و آگاهی از آینده است (Andersson, 1973: 306). با این وصف «پیش‌گویی»^۱ در گذشته و در حال حاضر «پیش‌بینی»^۲ بنیاد اساسی شکل‌دهنده به علمی تحت عنوان «آینده‌پژوهی»^۳ است (Slaughter & Hines 2020: 19). باید گفت، پیش‌بینی‌ها همیشه اشتباه از آب در نمی‌آیند، بلکه آنها می‌توانند به شکل قابل قبولی درست باشند. این مهم بیش از هر چیزی نیازمند بهره‌گیری از روش‌ها و متدهای قابل قبول علمی است (Gidley, 2017: 37).

اولین نشانه‌های توجه علمی بشر به آینده در عصر روشنگری دیده می‌شود. عصری که بشر باور داشت که علوم برای هر چیزی راه حلی پیدا خواهد کرد (Hester, 2021: 178). افرادی مانند «فرانسیس بیکن» و «نیوتن» و دیگر متفکرین عصر روشنگری واقعا به این نتیجه رسیده بودند که در پرتو علم می‌توان فراتر از زمان حال آینده را نیز به تسخیر در آورد (Heike, 2019: 120_121).

با این وجود آینده‌اندیشی یا مطالعات آینده، حوزه پژوهشی نسبتا جدیدی است (Bishop & Hines, 2012: 6). «فردریک پولاک» از پیشگامان مطالعه علمی آینده نزدیک بود. اما اولین فعالیت آینده‌پژوهی در قالب یک فعالیت علمی در بازه زمانی ۱۹۳۰ تا ۱۹۳۳ توسط یک گروه محقق با سرپرستی «ویلیام اکبرن» در زمینه جامعه‌شناسی که علم نوپایی شناخته می‌شد، در آمریکا انجام شد (Rohrbeck, 2011: 29). این گروه برای اولین بار متدولوژی‌های علمی نظیر «برون‌یابی» و «بررسی‌های علمی» را در مورد روندهای اجتماعی روز آمریکا به انجام رسانده و ضمن انتشار اولین کاتالوگ روندها در آن کشور،

-
1. prophecy
 2. Forecast
 3. Futures studies

موفق به آینده‌بینی‌های مهمی از جمله افزایش نرخ مهاجرت و ازدیاد طلاق شدند (Hiltunen, 2008: 249).

دومین نقطه عطف مهم که سبب جلب توجه گسترده به آینده پژوهی و مزایای آن شد در دهه ۷۰ رخ داد (Petersen, 1999: 11). در دهه ۱۹۷۰ «پیر واک» رئیس گروه برنامه‌ریزی شرکت نفتی «رویال داچ شل» ابعاد جدیدی به علم نوپای آینده پژوهی افزودند (Matsumi & Solove 2023: 58). در همین زمان بود که برنامه‌ریزی استراتژیک بر اساس سناریوها متولد شد (Bell, 2003: 29). واک و تیم تحت رهبری وی با پیش‌بینی درست بحران نفتی دهه ۱۹۷۰ بر پایه سناریوها شرکت شل را از رتبه هفتم در بین شرکت‌های نفتی (هفت خواهران) به رتبه دوم از لحاظ اندازه و رتبه اول از لحاظ سوددهی تبدیل کردند (Inayatullah, 2013: 121). این واقعه سبب آوازه جهانی آینده‌پژوهی و در رأس آن سناریونویسی شد. به سرعت و یکی پس از دیگری شرکت‌های بزرگ جهان برنامه‌ریزی مبتنی بر سناریو را در دستور کار خود قرار دادند (Bell, 1996: 76).

با این اوصاف هدف آینده‌پژوهی کشف و خلق آینده‌های ممکن، مطلوب و محتمل است (Paul, 2019: 6). اما این مهم نیازمند استفاده از ابزارهایی است. از اینجا و در پاسخ به این پرسش که چگونه می‌توان آینده را کشف کرد، روش‌شناسی آینده پژوهی موضوعیت پیدا می‌کند. طیف گسترده‌ای از روش‌ها و روش‌های مرسوم کمی و کیفی در مطالعات مربوط به آینده پژوهی وجود دارد.

«تحلیل ساختارشناسی»^۱، «دلفی»^۲، «روش پیش‌نمایی»^۳، «سناریونویسی»^۴، «مدل‌سازی»^۵، «شبیه‌سازی‌ها و بازی‌ها»^۶، «درخت وابستگی»^۷، «تحلیل اثرات متقابل»^۸، «تحلیل تأثیر روند»^۹، از مهمترین روش‌های آینده پژوهی هستند (Glenn & Gordon, 2003: p 179; Chermack, 2011: p 76; Lindgren & Bandhold, 2003: p 87; Poli, 2024:12; Sardar, 2014: 90; Gidley, 2017: 96; Slaughter, 1996: 10; Bishop & Hines,

-
1. Morphology analysis
 2. Delphi
 3. Projection
 4. Senario
 5. Modeling
 6. Simulations and games
 7. Relevance Tree
 8. Cross – Impact Analysis
 9. Trend impact analysis

61: 2007). در این پژوهش سناریونویسی بر پایه تکنیک «GBN»^۱ مورد استفاده قرار گرفت. مهمترین مزیت تکنیک GBN در سناریونویسی احتراز از پیچیدگی و تکلف اعداد و ارقام و کمیت‌گرایی است. شرایطی که خود پیچیدگی و ابهام آینده را هرچه بیشتر گسترش می‌دهد. تکنیک GBN با دوری از این شرایط بیشتر بر نقش شهود و خلاقیت ناشی از آن در تجسم آینده تکیه دارد (Schwartz, 2012: 150). سرانجام اینکه این تکنیک سناریوها را با در نظر گرفتن حل عدم قطعیت‌ها به عنوان مهمترین معمای آینده تدوین می‌کند.

مرور پیشینه

در ارتباط با موضوع پژوهش آثار مختلفی با رویکردهای متفاوت وجود دارد. بطحایی و همکاران (۱۴۰۲)، در اثری تحت عنوان «چالش‌های پیش روی افغانستان تحت زعامت طالبان و سناریوهای آینده آن» در پاسخ به این پرسش که آینده حیات سیاسی و امنیتی افغانستان تحت زعامت طالبان چگونه خواهد بود؟ سه سناریوی «کودتای درون جنبشی»، «سقوط کابل» و «ظهور دولت موازی با احیای اتحاد شمال» را مطرح کردند. از نظر آنها به دلیل چالش‌های درونی طالبان و همچنین چالش‌های بیرونی با جامعه جهانی، محتمل است که افغانستان بار دیگر گرفتار یک جنگ داخلی دیگر شود.

بغیری و فیضی (۱۴۰۲)، در مقاله‌ای تحت عنوان «شناسایی سناریوهای پیش‌روی نظام سیاسی افغانستان» در پاسخ به این پرسش که آینده سیاسی افغانستان به چه صورت خواهد بود؟ معتقدند حکومت امارت اسلامی با تاکید بر شریعت اسلامی تا سال ۲۰۳۰ باقی خواهد بود. شناسایی رسمی امارت اسلامی یکی از مهمترین دستورکارهای این حکومت در آینده خواهد بود.

کنیازف (۲۰۲۴)، در اثری تحت عنوان «افغانستان و امنیت منطقه‌ای: سناریوهایی برای آینده» در پاسخ به این پرسش که سناریوهای آینده افغانستان کدامند؟ معتقد بود برای چندین دهه، افغانستان منبع تهدیدها و مخاطرات، از جمله خطرات تروریستی و افراطی، برای منطقه وسیع‌تر اوراسیا مرکزی بوده است. اما با روی کار آمدن طالبان شرایط تغییر خواهد یافت. بهبود امنیت افغانستان و منطقه اوراسیا محتمل‌ترین سناریو برای آینده خواهد بود.

1. Global Business Network (GBN)

خان و درآنی (۲۰۲۴)، در اثری تحت عنوان «آینده افغانستان تحت رژیم تحت رهبری طالبان: چالش‌ها و سناریوهای احتمالی» در پاسخ به این پرسش که چالش‌های احتمالی برای دولت طالبان در افغانستان کدامند؟ معتقد بودند از زمان تسلط طالبان، فقدان انسجام در جبهه داخلی و خارجی و مسائل مهم، از جمله به رسمیت شناختن بین‌المللی، مسئله قومیت، دولت فراگیر، حقوق بشر، امنیت داخلی و خارجی، اقتصاد و پیامدهای منطقه‌ای امنیت و ناامنی چالش‌های مهم پیش‌روی افغانستان تحت زعامت طالبان هستند. چالش‌های بنیادی که رژیم طالبان به نظر فاقد توان لازم برای حل و فصل آنها باشد.

محبوب و همکاران (۲۰۲۴)، در اثری تحت عنوان «آینده روابط امریکا و افغانستان» در پاسخ به این پرسش که الگوی تعامل طالبان با امریکا چگونه خواهد بود؟ سه سناریوی مهم را مطرح کردند. سناریوی اول نزدیکی دو کشور بود. سناریوی دوم تضاد دو کشور و نزدیکی طالبان به چین، روسیه و سایر کشورهای منطقه از جمله پاکستان و ایران بود. و در نهایت حمله نظامی امریکا برای تغییر رژیم دیگر سناریوی مطرح شده بود. از آنها سناریوی دوم محتمل‌تر از دو سناریوی دیگر خواهد بود.

با وجود بررسی‌های انجام شده اما آثار نامبرده و سایر آثار مشابه هنوز پاسخی قانع‌کننده پیرامون چگونگی و کم و کیف آینده افغانستان ارائه نداده‌اند. برخی از آثار در بحث روش پژوهش با چالش روبه‌رو هستند. برخی دیگر نیز با جهت‌گیری ارزشی (ضدیت با طالبان) به موضوع پژوهش نگریسته‌اند. این پژوهش فراتر از چنین چالش‌هایی به دنبال بررسی موضوع پژوهش است.

روش‌شناسی

این پژوهش براساس هدف و ماهیت تحقیق، اکتشافی است. بنابراین فاقد فرضیه و حدس اولیه است. تحقیق با رویکردی آینده‌پژوهانه و استفاده از تکنیک GBN به دنبال ارائه سناریوهای مرتبط با موضوع پژوهش و پاسخ به پرسش پژوهش است. تکنیک GBN توسط «پیتر شوارتز»^۱ ابداع شده است. شوارتز به‌عنوان یکی از بزرگان حوزه آینده‌پژوهی با محلق شدن به «موسسه تحقیقاتی استنفورد» اولین گام‌ها را به منظور تدوین و توسعه یک روش نوین برای «برنامه‌ریزی» برداشت (Martelli, 2014: 128). روش جدید باید

1. Peter Schwartz

معطوف به آینده می‌بود و بر مهمترین چالش یعنی «عدم قطعیت‌ها»^۱ غلبه می‌کرد (Poli, 2024: 117).

تأسیس «شبکه جهانی کسب و کار» در سال ۱۹۸۷ در برکلی کالیفرنیا شرایط را برای شوارتز به منظور دستیابی به هدف خود فراهم کرد. سرانجام، رویای شوارتز در اثر معروف خود یعنی «هنر دورنگری»^۲ به حقیقت پیوست (Ringland, 1998: 23, 25). شوارتز در مقدمه کتاب، ضمن نام بردن از سه رهیافت عمده «شهودی» (رهیافت مورد نظر شوارتز)،^۳ «تحلیل تأثیرات روند»^۴ و «تأثیرات متقابل»^۵، هشت گام را بر پایه رویکرد مورد نظر خود ارائه می‌دهد که عبارتند از:

گام اول: شناسایی موضوع یا تصمیم قانونی؛

گام دوم: شناسایی عوامل کلیدی در سازه محیطی سیستم؛

گام سوم: شناسایی نیروهای کلیدی محیطی و پیشران‌های تغییرات؛

گام چهارم: تحلیل و طبقه‌بندی پیشران‌های کلیدی براساس دو عامل «اهمیت» و «عدم قطعیت»؛

گام پنجم: منطقی‌دهی به سناریوها؛

گام ششم: پربار کردن و تدوین داستان سناریوها؛

گام هفتم: ارزیابی تأثیر سناریوها؛

گام هشتم: انتخاب شاخص‌ها و علائم راهنما (Schwartz, 2012: pp 10_14)؛

البته از میان این ۸ گام، ۶ گام اول مربوط به تدوین سناریوها و ۲ گام آخر با در نظر گرفتن سناریوها، مربوط به تدوین و ارائه استراتژی‌ها با در نظر گرفتن تهدیدات و فرصت‌های نهفته در هر کدام از سناریوها است (Schwartz, 2012: 15). این پژوهش بر پایه ۶ گام نخست یعنی تدوین سناریوها نوشته شده است. براساس این روش از تقاطع دو پیشران کلیدی و دو عدم قطعیت کلیدی چهار سناریو در انتها مطابق با شکل خواهد گرفت.

1. Uncertainty

2. The Art of the Long View

3. Intuitive Logic

4. Trend Impact Analysis

5. Cross Impact Analysis

نمودار (۱) ماتریس چهار سناریو روش GBN براساس تقاطع عدم قطعیت‌ها

در این تحقیق دو دسته جامعه آماری اسنادی (منابع، متون و تحقیقات معتبر در دسترس) و جامعه خبرگی (دو دسته افراد دانشگاهی و اجرایی) بکار گرفته شده است. حجم جامعه نمونه بر پایه جدول مورگان محاسبه شد.

نمونه‌برداری در این پژوهش از افرادی که با موضوع و هدف پژوهش مرتبط هستند به دو صورت حجم نمونه اسنادی از تمام اسناد قابل دسترس و حجم نمونه خبرگی از دانشمندان ایرانی و افغانی علوم سیاسی و روابط بین‌الملل، کارشناسان مسائل افغانستان و منطقه، فعالان سیاسی و اجتماعی، روزنامه‌نگاران و تحلیلگران رسانه‌ای ایرانی و افغانی، مقامات دولتی پیشین و کنونی از جمله اعضای اجرایی شورای عالی امنیت ملی، وزارت امور خارجه، سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، نخبگان دانشگاهی صاحب کرسی علمی و غیره دنبال شد. در این راستا، یک نمونه هدفمند ۲۴ نفری از این افراد (دارای تخصص و تجربه کافی در ارتباط با افغانستان و مسائل مرتبط با آن) تهیه شد.

روش گردآوری اطلاعات به دو صورت کتابخانه‌ای (اسنادی) و میدانی است. ابزار گردآوری اطلاعات نیز مصاحبه، فیش‌برداری و پرسشنامه بود. روایی پرسشنامه پژوهش بر پایه ضریب لاوشه ۰/۸۳ بود که عدد قابل قبولی است. پایایی پرسشنامه نیز بر پایه آلفای کرونباخ محاسبه و عدد ۰/۸۹ به دست آمد. آلفای بالاتر از ۰/۷۰ قابل قبول است.

روش نمونه‌گیری پژوهش هدفمند و از نوع «انباشتی» است. این نوع نمونه‌گیری که از آن تحت عنوان نمونه‌گیری از نام‌آشنایان نیز نام برده می‌شود شبیه به یک گلوله برف

است. از آن جهت که با شناخت یک یا دو نفر از صاحب نظران و خبرگان از آنها می توان سراغ دیگران را گرفت و مانند یک گلوله برف همراه با غلتیدن که حجم آن بزرگتر می شود.

تحلیل داده ها بر پایه ماتریس ماتریس اهمیت_عدم قطعیت است. به این معنا که پیشران های پژوهش بر پایه دو متغیر اهمیت و عدم قطعیت طبقه بندی خواهند شد. پیشران هایی که بیشترین اهمیت و عدم قطعیت را داشته باشند مبنای سناریونوسی خواهند بود.

تجزیه و تحلیل یافته ها

گام اول: شناخت موضوع و تصمیم اصلی

هدف پژوهش ارائه تصویری از آینده ساخت سیاسی قدرت در افغانستان در افق ۲۰۳۰ است. این هدف در پاسخ به این پرسش است که آینده محتمل ساخت سیاسی قدرت در افغانستان در افق ۲۰۳۰ چگونه خواهد بود؟ پژوهش از نظر مکانی متمرکز بر جغرافیای سرزمینی کشور افغانستان است. از نظر زمانی نیز پژوهش متمرکز بر بازه زمانی ۲۰۲۴ تا ۲۰۳۰ میلادی است. این مسئله با توجه به پیچیدگی و آشوبناکی تحولات سیاسی افغانستان از اهمیت اساسی برخوردار است.

اهداف پژوهش

- ترسیم و تدوین سناریوهای آینده افغانستان؛
- شناسایی نیروهای پیشران موضوع پژوهش؛
- شناسایی عدم قطعیت های کلیدی مرتبط با موضوع پژوهش؛
- کاستن از غبار ابهام ناشی از روی کارآمدن طالبان و سیاست های احتمالی این گروه در ارتباط با محیط پیرامونی افغانستان؛

گام دوم: شناسایی نیروهای کلیدی در محیط داخلی، منطقه ای و جهانی

در این مرحله پس از جمع آوری داده ها به طریق اسنادی و متعاقب آن میدانی در قالب مصاحبه نیمه ساختار یافته با خبرگان عوامل زیر شناسایی شدند.

وارد شدن سیستم جهانی به فاز گذار قدرت

مهمترین نیروی تأثیرگذار در سطح جهانی افول هژمونی امریکا و متعاقب آن وارد شدن سیستم جهانی به فاز گذار است. این تحول پیامدهای مهمی برای سرنوشت بازیگران

جهانی خواهد داشت. کاهش قدرت امریکا و متعاقب آن کاهش تعهدات جهانی این کشور و همچنین تغییر اولویت‌های ژئوپلیتیکی این کشور برای برخی واحدهای شکننده مانند افغانستان و سرنوشت آینده این کشور تعیین کننده خواهد بود (Modelski 1987; Tammen & et al. 2000; Goldfrank 2000; Wallerstein 2000; Wallerstein 2003; Krasner & Webb 2009; Wallerstein 2011; Allison 2017; Esty 2022; Kissinger, 2023; Nye, 2023; Coward & et al. 2024; Alterman & McElwee, 2024).

شبکه‌ای شدن نظم جهانی و افزایش نقش قدرت‌های منطقه‌ای در بازی‌های ژئوپلیتیکی نظم در سطح جهانی با ظهور قدرت‌های بزرگ نوظهور و افول هژمونی امریکا در حال ترک برداشتن و چند تکه شدن است. بنابراین، قدرت‌های منطقه‌ای با استفاده از خلأهای ژئوپلیتیکی شکل گرفته در چنین شرایطی نقش آنها در سازه کنترل نظم منطقه‌ای گسترش خواهد یافت. در محیط پیرامونی افغانستان با این اوصاف دیگر امریکا تعیین کننده قواعد بازی نخواهد بود. چین، روسیه، ایران، ترکیه، پاکستان و دیگر بازیگران منطقه‌ای حتی نقشی بیشتر از امریکا در جهت‌دهی به تحولات آینده افغانستان بر عهده خواهند گرفت (Lake & Morgan 1997; Lemke 2002; Paul, Wirtz, & Fortmann, 2004; Ebert & Flesmes, 2018; Romina & Esfandyari 2018; Grinin & Korotayev, 2023; Cordesman, 2023; Levent, 2024; Azevedo, 2024; Bekkevold, 2024).

شبکه ژئوپلیتیک آسیا کانون اصطکاک میان قدرت‌های بزرگ و خطر زایش بی‌ثباتی گسترده در سازه محیطی منطقه

ژئوپلیتیک آسیا از جمله مناطقی است که در شرایط جدید جهانی در کانون فشار ساختاری ناشی از رقابت قدرت‌های بزرگ و منطقه‌ای قرار خواهد گرفت. افغانستان نیز به دلیل موقعیت کانونی خود در ژئوپلیتیک آسیا تحت تأثیر چنین شرایطی قرار خواهد گرفت. در نزدیکی این کشور چین و امریکا در حال وارد شدن به یک رقابت ژئوپلیتیکی و ژئواکونومیکی گسترده هستند. به این شرایط باید رقابت هند و چین به عنوان دو قدرت نوظهور جهانی و حتی رقابت قدیمی هند و پاکستان را نیز اضافه کرد. روسیه نیز به دنبال ایفای نقش بیشتر در محیط‌های پیرامونی خود و منجمله آسیای مرکزی است. قدرت‌هایی مانند ایران، ترکیه و عربستان نیز به طور پیوسته بر دامنه نفوذ و رقابت آنها در منطقه افزوده شده است. کم و کیف این بازی بزرگ در منطقه نیرویی تعیین کننده برای

سرنوشت آینده افغانستان خواهد بود (Tahir 1984; Rubin 1992; Sakhi 2021; Verma 2022; Amit & Veena 2023).

وقوع جنگ در شبکه ژئوپلیتیک آسیا

دیگر نیروی مهم در تعیین آینده افغانستان وقوع جنگ در «گسل‌های ژئوپلیتیکی»^۱ سیستم جهانی در آسیا و حتی دیگر مناطق است. محتمل است که آزاد شدن «نیروهای آنتروپی‌ساز»^۲ در سازه محیطی سیستم در امتداد گسل‌های ژئوپلیتیکی سبب رویارویی قدرت‌های جهانی و منطقه‌ای شود. به همان نحو که بحران اوکراین در امتداد رویارویی روسیه و جهان غرب شکل گرفته است. بحران در غرب آسیا نیز با شروع عملیات «طوفان الاقصی» و متعاقب آن رویارویی ایران و اسرائیل در حال تشدید و منطقه تبدیل به دیگ جوشانی شده که هر لحظه امکان انفجار و جنگی گسترده را دارد. وقوع بحرانی از این نوع در تایوان نیز محتمل است. اما چنین شرایطی چه تأثیری بر آینده افغانستان دارد؟ شرایط یاد شده با مشغول کردن بازیگران سرنوشت‌ساز در آینده افغانستان، دستورکارهای جهانی و منطقه‌ای در ارتباط با آینده این کشور را نیز تحت تأثیر قرار خواهد داد. باید خاطر نشان کرد که در طول تاریخ افغانستان بازیگر خارجی همواره نقشی برجسته در شکل‌دهی به تحولات این کشور داشته است (Fremont 2009; Barnes 2009; Baker 2011; Green 2019; Stewart 2019; Khobragade 2022).

به حاشیه رفتن نیروهای تجددگرا و قدرت‌یابی نیروهای بنیادگرا

آرایش بازیگران داخلی در ژئوپلیتیک افغانستان نیز دیگر نیروی سرنوشت‌ساز برای آینده این کشور محسوب می‌شود (Nabeel 1994; Harpviken 1999; Goldberg 2000; Roy 2008; Halliday & Zahir 2007; Gutman 2008; Fitzgerald & Elizabeth 2009; Ruttig 2009; Rashid 2010; Hakimi 2012; Hammer & et al. 2021).

گام سوم: شناسایی نیروهای پیشران

برای شناسایی پیشران‌های تأثیرگذار در قالب پرسشنامه به قضاوت خبرگان رجوع شد. مبنای قضاوت خبرگان مورد نظر بر پایه این پرسش بود:

1. Geopolitics Fault
2. Entropy Forces

- با توجه به تجارب شخصی، همچنین مطالعات خود در حوزه افغانستان، نیروهای پیشران تأثیرگذار بر آینده افغانستان در افق ۲۰۳۰ کدامند؟
- براساس نظرات جامعه نخبگانی پژوهش در قالب مصاحبه باز گروهی و فردی ۵۲ نیروی پیشران مؤثر بر آینده سیاسی افغانستان در قالب جدول ۲ شناسایی شدند. برای دسته‌بندی متغیرها از روش آنالیز PCSEGL استفاده شده است تا عوامل تهیه شده در ۶ دسته سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، جغرافیایی و حقوقی دسته‌بندی شوند و از این طریق تجزیه و تحلیل و بررسی آنها با سهولت همراه باشد.

جدول (۲) پیشران‌های موضوع پژوهش

نام گذاری متغیرها	متغیرها	تعداد	PCSEGL
P1	قدرت‌های جهانی	۱	سیاسی
P2	قدرت‌های منطقه‌ای	۲	
P3	منازعه امارت- جمهوری	۳	
P4	تضاد شیعه - سنی	۴	
P5	منازعات قومی	۵	
P6	امنیت فراگیر	۶	
P7	سکولاریسم	۷	
P8	استبداد سیاسی	۸	
P9	اختلاف گروه‌های مذهبی با یکدیگر	۹	
P10	نهادهای سیاسی	۱۰	
P11	حکومت فراگیر	۱۱	
P12	نیروهای گریز از مرکز	۱۲	
P13	مداخله نظامی	۱۳	
C1	سنت نگاه به بیرون	۱	فرهنگی
C2	گسستگی فرهنگی	۲	
C3	دوگانه فارسی - پشتون	۳	
C4	نحوه خوانش از دین	۴	
C5	سیاست مذهبی	۵	
C6	دو گانه اسلام سیاسی- سکولاریسم	۶	
C7	دو گانه سنت- مدرن	۷	
S1	نیروهای تکنوکرات و غرب‌گراها	۱	اجتماعی
S2	تمایلات افراط گرایانه	۲	
S3	روشنفکری و تجدد	۳	

نام گذاری متغیرها	متغیرها	تعداد	PCSEGL
S4	شکاف مرکز-پیرامون	۴	
S5	شکاف شهر - روستا	۵	
S6	شکاف بین قومی	۶	
S7	بی سوادی	۷	
S8	فساد اداری	۸	
S9	استحاله هویتی	۹	
S10	مهاجران خارج از کشور	۱۰	
S11	جنبش های مطالبه گری مهاجران	۱۱	
S12	دولت - ملت سازی	۱۲	
S13	آوارگان داخلی	۱۳	
S14	تبعیض	۱۴	
E1	فساد اقتصادی	۱	اقتصادی
E2	سیستم بانکداری افغانستان	۲	
E3	کمک های خارجی	۳	
E4	نیاز به درآمد حاصل از مواد مخدر	۴	
E5	معضل تأمین معیشت	۵	
E6	فقر	۶	
E7	سرمایه گذاری خارجی	۷	
E8	زیر ساخت های حمل و نقل	۸	
E9	تورم	۹	
E10	منابع مالی	۱۰	
E11	بیکاری	۱۱	
E12	تحریم	۱۲	
G1	جغرافیای صعب العبور	۱	جغرافیایی
G2	اختلافات مرزی با همسایگان	۲	
G3	خشکسالی	۳	
G4	کشاورزی	۴	
L1	شناسایی بین المللی	۱	حقوقی
L2	حقوق بشر	۲	

گام چهارم: تحلیل و طبقه بندی پیشران ها براساس دو متغیر اهمیت و عدم قطعیت این منطقی است که همه نیروهای پیشران به یک اندازه تأثیرگذار نیستند. از سوی دیگر از تقاطع ۵۰ پیشران و عدم قطعیت آنها بی نهایت سناریو شکل می گیرد که امکان بررسی

همه آنها وجود ندارد. بنابراین، ما گریزی جز انتخاب و گزینش مهمترین و تأثیرگذارترین پیشران‌ها نداریم. برای شناسایی پیشران‌های تأثیرگذار دوباره در قالب پرسشنامه به قضاوت خبرگان رجوع کردیم. مبنای قضاوت خبرگان نیز بر پایه پرسش‌های زیر بود:

- آیا هر کدام از این متغیرها بر آینده افغانستان در افق ۲۰۳۰ تأثیرگذار هستند؟
- در صورت تأثیر گذاری، میزان اهمیت هر یک از این متغیرها در ساخت آینده افغانستان را به چه میزان می‌دانید؟
- همچنین میزان عدم قطعیت آنها به چه میزان است؟

در نهایت پیشران‌ها بر پایه سه سنجه تأثیرگذاری، میزان اهمیت و عدم قطعیت در قالب پرسشنامه به قضاوت جامعه آماری نخبگان پژوهش قرار گرفت. نتایج حاصل از نظرات نخبگان در جدول ۳ قابل مشاهده است.

جدول (۳) تحلیل و طبقه‌بندی پیشران‌ها براساس دو متغیر اهمیت و عدم قطعیت

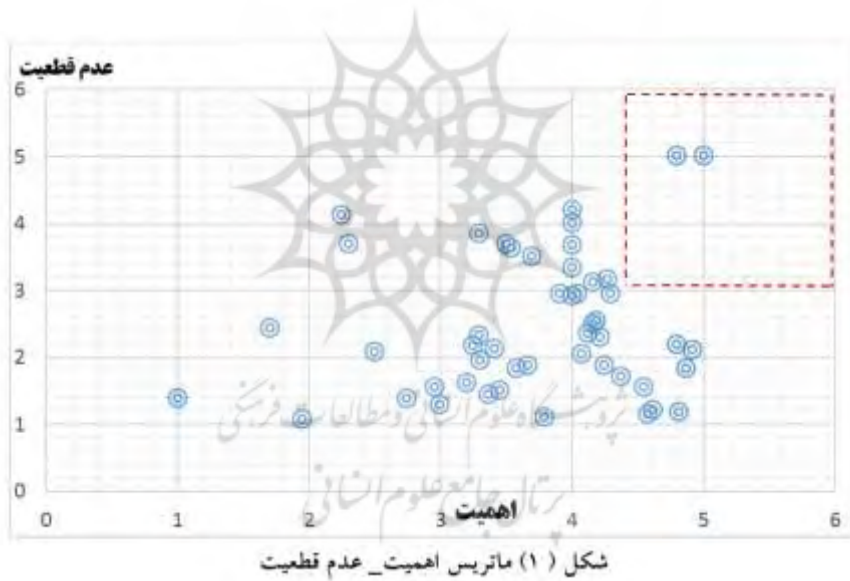
PCSEGL	متغیرها	درصد فراوانی پاسخ «بله» به اثر گذاری	میزان اهمیت	میزان عدم قطعیت
سیاسی	قدرت‌های جهانی	۹۴/۴۴	۴/۵۸	۳/۵۴
	قدرت‌های منطقه‌ای	۸۸/۸۸	۴	۳/۶۶
	منازعه امارت - جمهوریت	۸۳/۳۳	۳/۲۵	۳/۱۶
	تضاد شیعه - سنی	۳۸/۸۸	۳/۱۲	۳/۹۱
	منازعات قومی	۸۳/۳۳	۳/۸۳	۳/۲۹
	امنیت فراگیر	۸۸/۸۸	۴	۳/۳۳
	سکولاریسم	۲۰/۸۳	۱/۲۵	۱/۳۷
	استبداد سیاسی	۶۶/۶۶	۳/۹۱	۲/۹۵
	اختلاف گروه‌های مذهبی با یکدیگر	۷۲/۲۲	۴/۱۶	۳/۱۲
	نهادهای سیاسی	۵۵/۵۵	۴	۲/۹۱
	حکومت فراگیر	۱۰۰	۵	۵
	نیروهای گریز از مرکز	۷۲/۲۲	۴/۱۲	۲/۳۷
فرهنگی	مداخله نظامی	۳۳/۳۳	۳/۵۴	۳/۶۲
	سنت نگاه به بیرون	۷۲/۲۲	۴/۰۴	۲/۹۵
	گسستگی فرهنگی	۷۲/۲۲	۳/۴۱	۲/۱۲
	دوگانه فارسی - پشتون	۶۶/۶۶	۴/۰۸	۲/۰۴
	نحوه خوانش از دین	۸۳/۳۳	۴/۷۹	۲/۲۰

PCSEGL	متغیرها	درصد فراوانی پاسخ «بله» به اثر گذاری	میزان اهمیت	میزان عدم قطعیت
اجتماعی	سیاست مذهبی در برابر سایرین	۵۰	۴/۲۵	۱/۸۷
	دوگانه اسلام سیاسی- سکولاریسم	۶۶/۶۶	۴/۳۷	۱/۷۰
	دوگانه سنت- مدرن	۴۴/۴۴	۳/۲۰	۱/۶۲
	نیروهای تکنوکرات و غرب گراها	۳۸/۸۸	۲/۹۵	۱/۵۴
	تمایلات افراط گرایانه	۸۸/۸۸	۴/۸۷	۱/۸۳
	روشنفکری و تجدد	۴۴/۴۴	۲/۵۰	۲/۰۸
	شکاف مرکز-پیرامون	۳۸/۸۸	۳/۳۷	۱/۴۵
	شکاف شهر - روستا	۵۰	۲/۷۵	۱/۳۷
	شکاف بین قومی	۸۸/۸۸	۴/۶۲	۱/۲۰
	بی سوادی	۸۳/۳۳	۱/۹۵	۱/۰۸
	فساد اداری	۷۲/۲۲	۳/۰۴	۱/۲۹
	استحاله هویتی	۶۶/۶۶	۳/۴۵	۱/۵
	تبعیض	۷۰/۸۳	۳/۸۷	۱/۹۱
	مهاجران خارج از کشور	۵۵/۵۵	۳/۲۹	۲/۳۳
	جنبش های مطالبه گری مهاجران	۴۴/۴۴	۲/۲۵	۴/۱۲
	ضعف دولت - ملت سازی	۹۴/۴۴	۴/۱۶	۲/۵
اقتصادی	آوارگان داخلی	۴۴/۴۴	۳/۵	۳/۶۲
	فساد اقتصادی	۶۶/۶۶	۴/۲۰	۲/۲۹
	ضعف سیستم بانکداری افغانستان	۷۲/۲۲	۱/۷۰	۲/۴۵
	وابستگی به کمک های خارجی	۸۸/۸۸	۴/۲۹	۲/۹۵
	درآمد حاصل از مواد مخدر	۸۳/۳۳	۴/۵۴	۱/۵۴
	معضل تأمین معیشت	۹۴/۴۴	۴/۹۱	۳/۵۴
	فقر	۷۲/۲۲	۴/۶۶	۳/۵۸
	سرمایه گذاری خارجی	۶۶/۶۶	۴/۵	۴/۱۲
	زیر ساخت های حمل و نقل	۵۵/۵۵	۳/۳۷	۲/۰۸
	تورم	۷۲/۲۲	۳/۷۹	۲/۹۱
	منابع مالی داخلی	۸۸/۸۸	۴/۸۳	۱/۲۰
	بیکاری	۸۸/۸۸	۳/۸۷	۱/۸۳
جغرافیایی	تحریم	۷۲/۲۲	۴	۴/۱۲
	جغرافیای صعب العبور	۷۲/۷۷	۴/۵۸	۱/۱۶
	اختلافات مرزی با همسایگان	۱۶/۶۶	۳/۷۰	۳/۵
	خشکسالی	۲۲/۲۲	۲/۳۳	۳/۷۵

میزان عدم قطعیت	میزان اهمیت	درصد فراوانی پاسخ «بله» به اثر گذاری	متغیرها	PCSEGL
۱/۸۷	۳/۶۶	۲۷/۷۷	کشاورزی	حقوقی
۵	۵	۱۰۰	شناسایی بین‌المللی	
۲/۰۴	۳/۳۳	۶۲/۵	حقوق بشر	

تحلیل نتایج و انتخاب پیشران‌های کلیدی

براساس نتایج حاصل از جدول ۳ دو پیشران «شناسایی بین‌المللی» و «حکومت فراگیر» دارای بیشترین اهمیت و عدم قطعیت هستند. با این اوصاف، این دو پیشران نقشی اساسی در شکل‌دهی به تحولات آینده و یا به تعبیر دقیق‌تر پیکربندی ژئوپلیتیکی ساخت قدرت در افغانستان خواهند داشت.

شناسایی بین‌المللی

شناسایی شدن پیش‌شرط بنیادین ورود رسمی طالبان به ساخت قدرت در افغانستان و همچنین ورود این کشور به جامعه بین‌المللی است. طالبان بدون شناسایی بین‌المللی، سرنوشتی همانند ۲۰۰۱ و یا انزوای کامل خواهد داشت.

حکومت فراگیر

مهمتر از شناسایی، بحث شکل‌گیری حکومتی فراگیر در افغانستان از سوی طالبان است. جامعه بین‌المللی همگام باهم از ۲۰۲۱ با روی کار آمدن طالبان خواهان تشکیل حکومتی فراگیر با حضور اقوام و سایر گروه‌های افغان از سوی این گروه هستند. پس شناسایی شدن طالبان تا حد زیادی وابسته به این متغیر است. به طور کلی، این دو پیشران علاوه بر اهمیت بنیادین دارای عدم قطعیت زیادی نیز هستند. اینکه طالبان حکومتی فراگیر تشکیل دهد و یا شناسایی بین‌المللی شود دارای ابهام و یا به تعبیری یک معمای پیچیده است. پرسش‌ها و معماهای فراوانی پیرامون این پیشران‌ها نیز وجود دارد. برای مثال آیا طالبان توانایی تشکیلی حکومتی فراگیر را دارد؟ آیا یک اجماع در میان این گروه برای تقسیم قدرت وجود دارد؟ بنابراین، آینده افغانستان وابسته به این دو به حل این معماها پیرامون این دو پیشران کلیدی است.

شناسایی عدم قطعیت‌های کلیدی

بعد از پایش پیشران‌ها براساس دو مؤلفه اهمیت و عدم قطعیت، حال نوبت به شناسایی عدم قطعیت‌های کلیدی است. چرا که سناریوها از ترکیب پیشران‌ها و عدم قطعیت‌های کلیدی ساخته می‌شوند. عدم قطعیت‌ها بنابه به تعریف، عواملی هستند که در مورد آنها علامت سوال‌های عمده‌ای وجود دارد. آنها با بی‌ثباتی، ابهام و عدم اطمینان همراه هستند (Ringland, 1998: 99). همچنین عدم قطعیت‌ها به مواردی اشاره دارند که نمی‌توان آنها را اندازه‌گیری کرد. البته، این به معنای پیش‌بینی‌ناپذیری و یا عدم ارائه حدس‌های احتمالی در مورد آنها نیست. بلکه، پاسخ به پرسش‌های متعدد و ابهامات پیرامون آنها با دشواری روبه‌رو است. اگرچه، غیرممکن نیست، چرا که می‌توان با تکیه بر عقل سلیم و روش‌های تحلیلی مناسب، پرتو روشنایی بخشی در میان غبار و مه ابهام و عدم اطمینان بر حقیقت تاباند و آن را تا حدی از لابه لای آنها دید. به تعبیری، می‌توان در پاسخ به پرسش‌های مطرح شده، «احتمالاتی»^۱ را تخمین زد (Martelli, 2014: 3).

مقایسه تطبیقی میان «ریسک» و عدم قطعیت به روشن شدن ماهیت آن کمک بیشتری می‌کند. ریسک، برآورد احتمال در مورد یک رویداد است. احتمالاتی که شناخته شده، قابل شناخت و از قبل مشخص هستند. در سوی مقابل عدم قطعیت، احتمالات غیرقابل

برآورد یا ناشناخته هستند (Akama, Pink and Sumartojo, 2018: 22). در ارتباط با ریسک، اگر یک تاس شش وجهی را پرتاب کنیم، احتمال آمدن حالت ۵، یک در شش (۱/۶) است. این موضوعی قابل تخمین و محاسبه (احتمال آمدن هر حالت ۱/۶) است. همچنین تمامی حالات ممکن (از ۱ تا ۶) نیز شناخته شده هستند. پس اگر یک تاس را پرتاب کنیم، خارج از ۶ حالت ممکن، احتمال آمدن حالت دیگری (به عنوان مثال ۷) وجود ندارد.

اما پیش‌بینی شانس موفقیت در یک کمپین بازاریابی واقعا دشوار است. تنها می‌توان حدس‌هایی غیرقابل محاسبه را در ارتباط با موفقیت در بازار تخمین زد. در بازار ما با تعداد گسترده‌ای از موارد غیرقابل تصور روبه‌رو هستیم. به جای یک تاس با شش وجه، ما تعداد گسترده‌ای تاس با حالت‌ها و چهره‌های متفاوت (با تعداد متفاوتی از اعداد) داریم که ما در مورد آنها کم یا حتی چیزی نمی‌دانیم (Martelli, 2014: 4). برای مثال، ما نمی‌توانیم برحسب محاسبه و تخمین بگوییم به احتمال ۲۰٪ کشور A به کشور B حمله نظامی خواهد کرد. تنها می‌توان چند فرض و احتمال بدون محاسبه را مطرح کرد.

پرداختن به عدم قطعیت‌ها

حال حدس‌های احتمالی غیرقابل محاسبه پیشران‌های کلیدی پژوهش کدامند؟ برپایه پاسخ به این پرسش، اقدام به شناسایی آنها خواهد شد.

شناسایی بین‌المللی

حکومت فراگیر

آیا حکومتی فراگیر در افغانستان تشکیل خواهد شد؟

شناسایی بین‌المللی

آیا طالبان شناسایی بین‌المللی خواهد شد؟

جدول (۴) شناسایی عدم قطعیت‌های کلیدی

تشکیل حکومتی فراگیر	حکومت فراگیر
عدم تشکیل حکومتی فراگیر	
شناسایی دولت جدید	شناسایی بین‌المللی
عدم شناسایی	

گام پنجم: ترکیب پیشران‌های کلیدی و عدم قطعیت‌های کلیدی (منطق‌دهی به سناریوها)

سناریوها از ترکیب روندها/پیشران‌ها و عدم قطعیت‌ها ساخته می‌شوند. مطابق با نمودار ۲، پیشران‌های کلیدی و عدم قطعیت‌های کلیدی ترکیب شدند. برآیند این ترکیب، شکل‌دهی به چارچوب اولیه سناریوهای پژوهش بود.

منطق‌دهی به سناریوها

از تقاطع و ترکیب عدم قطعیت‌های کلیدی، چهار منطق سناریو شکل گرفت که عبارتند از:

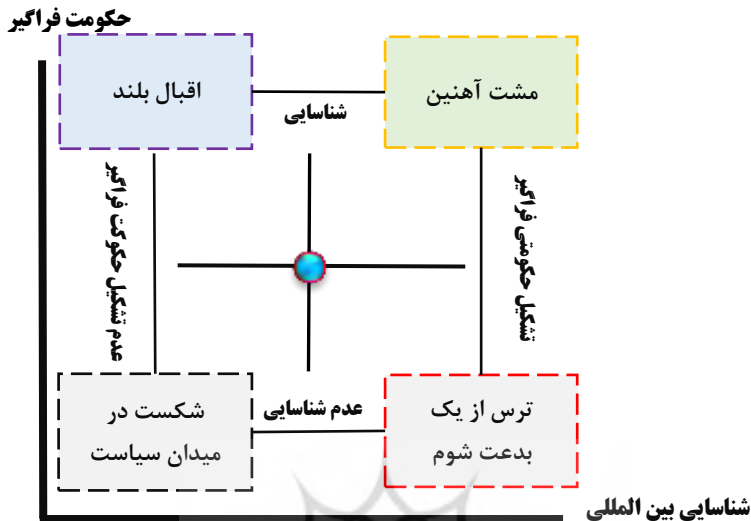
منطق A: طالبان در داخل افغانستان حکومتی فراگیر با مشارکت سایر گروه‌های افغان شکل خواهد داد، در سطح جهانی نیز حکومت جدید افغانستان شناسایی بین‌المللی می‌شود.

منطق B: طالبان در داخل افغانستان حکومتی فراگیر ایجاد نخواهد کرد، در سطح جهانی نیز حکومت طالبان شناسایی بین‌المللی نخواهد شد.

منطق C: طالبان در داخل افغانستان حکومتی فراگیر شکل خواهد داد، اما از سوی جامعه جهانی شناسایی نخواهد شد.

منطق D: طالبان در داخل حکومتی فراگیر ایجاد نمی‌کند، اما از سوی جامعه جهانی شناسایی خواهد شد.

نام‌گذاری سناریوها

نمودار (۳) چارچوب نهایی سناریوها

گام ششم: تدوین داستان سناریوها

سناریوی ۱: مشت آهنین

«منطق سازنده این سناریو تشکیل حکومتی فراگیر از سوی طالبان و شناسایی بین‌المللی آن است».

طالبان نخست با تکیه بر شرایط آشفته افغانستان معذور رقبای باقی مانده مانند برخی افراد برجسته را حذف و ترور خواهد کرد. در طی حملات و بمب‌گذاری‌های پیچیده از سوی گروه‌های ناشناس افراد و گروه‌های مخالف یکی پس از دیگری حذف شدند. قدرت به طور کامل در تمامی زمینه‌ها در افغانستان در انحصار طالبان قرار گرفته و قدرت این گروه هرچه بیشتر تثبیت شده است.

با درس گرفتن از سرنوشت اولین امارت اسلامی، طالبان ناگزیر به سوی پذیرش خواست جامعه بین‌المللی رهنمون می‌شود. طالبان برخلاف دوره قبل تلاش خواهد کرد با تغییر رویه و الگوی رفتاری خود موقعیت مسلط خود در افغانستان را با کسب شناسایی

بین‌المللی تثبیت کند. در این راستا، آنها به تدریج به سوی شکل‌دهی به دولتی به ظاهر همه‌گیر بر شالوده نظام جمهوری پیشین حرکت خواهند کرد. البته تا قبل از رسیدن به این آستانه افراد برجسته هرکدام از این اقوام که مخالف طالبان هستند، حذف خواهند شد. در همین راستا، آنها از رهبران شیعیان هزاره، تاجیک‌ها، ازبک‌ها، و غیره برای حضور در دولت فراگیر دعوت خواهند کرد. البته طالبان تمام تلاش خود را خواهد کرد شکل‌گیری این دولت خارج از فرآیندهای انتخاباتی باشد. به همین دلیل شکل‌گیری یک «لوی جرگه» در دستور کار خواهد بود. این مجلس همانند مجلس موسسان با تدوین یک منشور در قالب قانون اساسی سبب خلق مشروعیت داخلی و سپس بین‌المللی برای طالبان خواهد شد. این پیامی با این مضمون به بازیگران سیاست جهانی خواند بود که آنها مشروعیت لازم برای پذیرش را دارند.

آنها با ادامه واکنش‌های جهانی ناگزیر ممنوعیت تحصیل زنان و مواردی مانند منع اشتغال در موسسات و سازمان‌های غیردولتی داخلی و خارجی را لغو خواهند کرد. مهیا شدن شرایط برای برگشت مهاجرین نیز در رأس امور خواهد بود. در ارتباط با مواردی مانند تأمین نسبی امنیت، بهبود نسبی و حداقلی معیشت، رعایت حقوق بشر، مبارزه با تروریسم و مبارزه با قاچاق مواد مخدر نیز طالبان پالس‌های مثبتی به جامعه جهانی ساطع خواهد کرد.

برآیند نهایی شناسایی طالبان است. سفارت کشورهای مختلف به تدریج یکی پس از دیگری در کابل بازگشایی خواهند شد و سفرای طالبان نیز به کشورهای مختلف رهسپار خواهند شد. دوران نوینی در تاریخ افغانستان شروع خواهد شد. دورانی که در کنار سیطره کامل طالبان بر تمامی حوزه‌های سیاسی، اجتماعی، امنیتی و اقتصادی با شناسایی بین‌المللی این گروه به طور کامل بر اریکه قدرت در افغانستان تکیه خواهد زد.

سناریوی ۲: شکست در میدان سیاست

«منطق سازنده این سناریو عدم ایجاد حکومتی فراگیر و متعاقب آن عدم شناسایی طالبان در سطح جهانی از سوی جامعه جهانی است».

فیل طالبان دوباره یاد خلافت خواهد افتاد. طالبان با تأکید بر شعار «اجرای شریعت اسلامی» نسخه سختگیرانه حکومت خود از اسلام را دوباره پیاده خواهد کرد. به مانند امارت اول اسلامی زنان از حق اشتغال و تحصیل و حتی رفت و آمد با محدودیت شدید روبه‌رو خواهند شد. مردان دوباره لباس محلی می‌پوشند و ریش انبوه می‌گذارند و

موهای‌شان را کوتاه می‌کنند. در برخی شهرها مردانی که بدون این چارچوب هستند در ملأ عام شلاق می‌خورند. تلویزیون، سینما، تئاتر، موسیقی و عکاسی ممنوع هست. تقویم افغانستان به هجری قمری تغییر کرده و مجازات‌های خشنی مانند قطع دست و سنگسار به فور انجام می‌شود. رسانه‌های آزاد نیز روز به روز کمتر و به طور کلی محو شدند. اعدام‌های طالبان در ورزشگاه‌ها و میدان‌ها در حال وایرال شدن در فضای مجازی است. تجارت و کشت مواد مخدر گسترش بی‌سابقه‌ای یافته است. همسویی طالبان با گروه‌های تروریستی مانند القاعده و داعش گسترده‌تر و تبدیل به اتحاد شده و این گروه وقعی به مطالبات جامعه جهانی مبنی بر دوری از این گروه‌ها نمی‌گذارد. رهبران گروه‌های تروریستی در پناه طالبان فعالیت خود را گسترش داده و تهدیدات ناشی از آنها جدی‌تر شده است.

در آستانه ۲۰۲۶ هنوز خبری از تقویت نهادهای حکومتی و دموکراتیک در افغانستان نیست. خبری از تصویب قانون اساسی، تشکیل ارتش ملی، برگزاری انتخابات و انجام خلع سلاح گروه‌های افراطی همسو با حاکمیت طالبان نیز نیست. مذاکرات بین‌افغانی در این خصوص به کل به حاشیه رفته است. طالبان در برابر خواست جامعه بین‌المللی برای تشکیل حکومت فراگیر سینه سپر کرده و کشورهای همسایه را محکوم به دخالت در امور داخلی افغانستان می‌کند. در مقابل شبکه حقانی یکه‌تازی آن بر تمامی عرصه‌ها کامل شده و حاضر به تقسیم قدرت با سایر گروه‌ها نیست. دیگر روزه‌ای برای ابراز وجود سایر گروه‌ها در ساخت سیاسی قدرت افغانستان باقی نمانده است.

طالبان به دلیل عدم شکل‌دهی به یک مخرج مشترک در میان منافع بازیگران خارجی با چالش‌های متعددی با جهان روبه‌رو شده است. این گروه، با وجود چالش‌های داخلی، رقابت‌های درونی و تندروی شبکه حقانی اینک در آستانه ۲۰۳۰ هنوز نتواسته یک سیستم سیاسی کارآمد ایجاد کند. بی‌ثباتی ژئوپلیتیکی و چالش‌های درونی سبب عدم پیوند طالبان و ساخت سیاسی افغانستان به طور کلی با منافع جامعه جهانی شده است. تحریم‌ها، انزوا و چالش‌های متعدد طالبان را در آستانه شکنندگی ساختار قدرت قرار داده و رقبا و چالشگران یکی پس از دیگری در ژئوپلیتیک افغانستان بر علیه این گروه در حال قیام‌اند.

برآیند نهایی یأس جامعه جهانی از طالبان است. طالبان از مسیر شناسایی ضمنی خارج شده و دیگر نمایندگان آن به مجامع جهانی دعوت نمی‌شوند. فعالیت دیپلماتیک کشورهای همسایه نیز در افغانستان محدود شده و دیپلمات‌های طالبان در بسیاری از

این کشورها دیگر پذیرفته نمی‌شوند. افغانستان هرچه بیشتر در جامعه جهانی منزوی شده و فقر و فلاکت همانند یک هیولای حریص کشور را بلعیده است. موج مهاجرت‌های گسترده و چالش‌های ناشی از تروریسم و مواد مخدر تهدیدات ناشی از افغانستان برای جامعه جهانی را برجسته و بازیگران مختلف را مجبور به مداخله می‌کند. طالبان به قطعنامه‌ها و اعلامیه‌های بین‌المللی در خصوص تجدیدنظر در الگوی رفتاری خود واقعی نمی‌نهد. در نهایت جامعه جهانی برای نجات افغانستان وارد عمل شده و معاقب آن سرمایه‌گذاری بر روی نیروهای گریز از مرکز شروع می‌شود. هسته‌های مقاومت بر علیه طالبان فعال شده و با آرایش نیروهای مختلف در برابر یکدیگر اینک در آستانه ۲۰۳۰ افغانستان در آستانه سقوط به پرتگاه جنگ داخلی هشتم است.

سناریوی ۳: ترس از یک بدعت شوم

«منطق سازنده این سناریو تشکیل حکومتی فراگیر در داخل افغانستان از سوی طالبان و عدم شناسایی این گروه از سوی جامعه جهانی است».

برپایه منطق این سناریو طالبان با هدف کسب شناسایی بین‌المللی به سوی تشکیل یک حکومت فراگیر رهسپار می‌شود. مذاکرات بین‌افغانی به ثمر نشسته و طالبان ناگزیر به تقسیم قدرت با سایر گروه‌ها شده است. همچنین یک‌تازی و موقعیت انحصاری شبکه حقانی نیز تضعیف شده است. متعاقب آن یک لوی جرگه با حضور گروه‌های مختلف شکل گرفته و منشوری در قالب یک قانون اساسی نیز تصویب می‌شود. به طور مشروط و در ظاهر با حق تحصیل و اشتغال زنان موافقت شده و رسانه‌ها نیز تا حدودی اجازه خودنمایی پیدا می‌کنند.

در آستانه ۲۰۳۰ گرچه نمایندگی سیاسی و دیپلماتیک بسیاری از کشورها در کابل بازگشایی شده و نمایندگان دیپلماتیک طالبان نیز به مجامع مختلف دعوت می‌شوند، اما این گروه هنوز با معمای شناسایی بین‌المللی روبه‌رو است. به دلیل گذشته تاریک طالبان و ارتباطات پنهانی با گروه‌های تروریستی و ترس از پایه‌گذاری یک بدعت شوم (رسمیت بخشی به حکومت گروه‌های بنیادگرا و عرفی شدن آن) در سیاست جهانی کسی برای شناسایی طالبان پیش قدم نمی‌شود. خطر اشاعه تروریسم یک مانع جدی برای شناسایی این گروه است. هیچ کشوری به دلیل گذشته تاریک اعتمادی به طالبان ندارد و حاضر نیست با رسمیت شناختن این گروه خود را بدنام نیز کند. به دلیل بحران در سایر مناطق و رقابت قدرت‌های بزرگ در شرق اروپا، منطقه آسیا پاسفیک و غرب آسیا، افغانستان و

مسائل آن از دستور کارهای بین‌المللی خارج شده است. ترس از باتلاق افغانستان در کنار سایر دلمشغولی‌ها بیش از پیش بازیگران مختلف را از افغانستان رها کرده و متعاقب آن این کشور را در سپهر سیاست جهانی به حاشیه برده است. برآیند نهایی عدم شناسایی بین‌المللی طالبان و انزوای هرچه بیشتر افغانستان در سیاست بین‌الملل است. کشورهای مختلف با طفره رفتن و شانه خالی کردن با تعاملات سیاسی محدود منافع خود را در افغانستان از طریق طالبان تامین کرده و اقبالی به شناسایی این گروه نشان نمی‌دهند.

سناریوی ۴: اقبال بلند

«منطق سازنده این سناریو عدم ایجاد حکومتی فراگیر در داخل افغانستان از سوی طالبان و شناسایی این گروه از سوی جامعه جهانی است».

بر پایه منطق این سناریو طالبان و در رأس آن جبهه حقانی حاضر به تقسیم قدرت با سایر گروه‌ها نیست. بسیاری از رقبا حذف و ترور شده‌اند و اندک بازیگران باقی مانده نیز به کل به حاشیه رفته‌اند. برپایه اجرای شریعت اسلامی سخت‌گیری طالبان نسبت به مردم تشدید شده است. زنان هم‌چنان از تحصیل محروم و خبری از نهادهای دموکراتیک و آزادی رسانه‌ها نیز نیست. با این وجود به دلیل ترس از موج عظیم مهاجرت، گسترش فقر و فلاکت، گسترش تروریسم و مواد مخدر و مهم‌تر از آن عدم وجود هم‌اوردی قدرتمند در صحنه سیاسی افغانستان جامعه جهانی گریزی جز شناسایی طالبان نمی‌بیند. به تدریج طی یک فرآیند زمانی بازیگران مختلف جایگاه طالبان را به رسمیت طالبان می‌شناسد. البته این شناسایی با این استدلال همراه است که طالبان با قرار گرفتن در چارچوب جامعه بین‌المللی گریزی جز دگردیسی در الگوی رفتاری خود ندارد.

بحث و نتیجه‌گیری

روی کارآمدن طالبان در اوت ۲۰۲۱ تحولی بنیادین در ژئوپلیتیک متلاطم افغانستان محسوب می‌شود. گرچه چنین تحولاتی با افغانستان بیگانه نیست، اما معماهای متعددی مطرح شده است. اینکه آینده افغانستان به چه صورت خواهد بود؟ این پژوهش در پاسخ به این پرسش ماهیت وجودی خود را تعریف و سامان داد. با رویکردی آینده پژوهانه و با تکیه بر روش سناریونویسی بر پایه تکنیک GBN چهار سناریوی ممکن (مشت آهنین، شکست در میدان سیاست، ترس از یک بدعت شوم و اقبال بلند) در ارتباط با آینده افغانستان ارائه شد. این چهار سناریو برخلاف تلاش‌های انجام شده از سوی سایر

پژوهش‌های مشابه فهم جامع‌تری را نسبت به آینده افغانستان ارائه می‌دهند. این بیش از هر چیزی ناشی از شناسایی ۵۰ پیشران کلیدی سازنده آینده افغانستان از طریق یک مطالعه اسنادی و میدانی گسترده و دقیق بود. مشارکت دادن نخبگان افغانی در این پژوهش دیگر مزیت آن نسبت به پژوهش‌های مشابه بود. غالب پژوهش‌ها در ایران درباره افغانستان و آینده آن بدون مشارکت نخبگان افغانی انجام می‌شود که این یک نقص عمده محسوب می‌شود.

در تجزیه و تحلیل سناریوها می‌توان استدلال کرد که سناریوی «اقبال بلند» با ناسازگاری منطق وجودی روبه‌رو است. به این معنا که شناسایی طالبان بدون اینکه این گروه اقدامی در زمینه تشکیل حکومت فراگیر انجام دهد غیرمنطقی است. تحولات و سیاست‌های اعلامی جامعه جهانی حکایت از مطرح بودن تشکیل حکومت فراگیر از سوی این گروه به عنوان یک پیش‌شرط بنیادین و غیرقابل اغماض است. گرچه در سپهر سیاست چیزی قطعی و غیرممکن نیست، اما شناسایی طالبان بدون محقق شدن ایده تشکیل حکومت فراگیر رویایی بیش نیست.

سناریوی «مشت آهنین» نیز با چالش‌های مهمی روبه‌رو است. باید گفت طالبان در ارتباط با تشکیل حکومتی فراگیر و به طور کلی پیکربندی ژئوپلیتیکی ساخت قدرت در افغانستان با چالش‌های مهم و بغرنجی روبه‌رو است. نخست اینکه هسته سخت و متصلب ساخت قدرت در طالبان به این گروه اجازه تقسیم قدرت و مشارکت سایر گروه‌ها را نمی‌دهد. البته بخش مهمی از این چالش به ایدئولوژی تمامیت‌خواهانه چنین گروه‌هایی برمی‌گردد. تجربه تاریخی نشان داده که گروه‌هایی مانند طالبان، القاعده، داعش و غیره بعد از مدت زمانی دچار اشقاق و رقابت‌های درونی شده و هرکدام دیگری را تکفیر و نفی می‌کند. شبکه حقانی به عنوان پیاده نظام جنگی طالبان و آبشخور فکری و مذهبی آن با تمامیت‌خواهی همه‌چیز را برای خود می‌خواهد. علاوه بر این طالبان با انشقاق‌ها و گسل‌های مهمی مانند حنفیت شمال – حنفیت جنوب، پشتون – غیرپشتون، دوگانه سنت نگاه به بیرون – نگاه به درون روبه‌رو است. دوگانه‌هایی که از همان ابتدا این گروه را درگیر تضادهای داخلی کرده است. برای مثال «عبدالغنی برادر» معاون رئیس‌الوزرای این گروه در یکی از درگیری‌های داخلی مجروح و مدت زمانی در نشست‌ها حضور نداشت. گرچه طالبان زیرکانه به دنبال سرپوش گذاشتن بر چالش‌های داخلی است. اما چنین چالش‌های به طور جدی مطرح و غیرقابل اغماض هستند. به همین دلیل اینکه طالبان

بتواند ساخت قدرت در افغانستان را سامان و به یک نظام سیاسی کارآمد مبدل شود، چشم‌انداز روشنی برای آن وجود ندارد.

دوم اینکه یک حکومت با استحکام باید بتواند در برابر فشارهای محیط بیرونی مقاومت کرده و با یک عقلانیت راهبردی یک مخرج مشترک میان منافع مختلف و حتی متضاد بازیگران فرمانطقه‌ای مداخله‌گر ایجاد کند. شرایطی که با شکنندگی ساختار قدرت در طالبان به نظر دور از دسترس است. بازیگرانی مانند ایران، پاکستان، روسیه، چین، هند، امریکا و غیره هرکدام علایق و منافع متفاوت و حتی متضادی را در افغانستان دارند. منطقی است طالبان با ایجاد یک مخرج مشترک میان این منافع گوناگون و ایجاد حلقه‌های پیوندی و ارتباطی خود را به این بازیگران متصل و به یک شریک مطمئن برای این بازیگران مبدل شود. رصد الگوی کنش طالبان در سه سال گذشته نشان از آن دارد که این گروه نه تنها چنین نکرده که حتی خود را به عنوان یک آنتروپی برای نظم منطقه‌ای و تهدید برای همسایگان مطرح کرده است. در ارتباط با ایران طالبان حاضر به پایبندی به تعهدات قانونی مرزی و بحث حقابه رود هیرمند نیست. شرایطی که حتی باعث درگیری‌های مرزی میان ایران و طالبان شد. چالش‌های ناشی از مواد مخدر، بحران مهاجرت، مسئله شیعیان و مسائل تجارتي نیز میان ایران و طالبان پابرجاست. طالبان با پاکستان نیز وارد درگیری مرزی و چالش شد. طالبان پاکستان، مسئله دیورند، مسئله پشتون‌ها، بحران مهاجرت و مسایل تجارتي چالش‌های میان طالبان و پاکستان است که چشم‌اندازی برای حل و فصل آنها وجود ندارد. برخی بازیگران مانند ترکیه، عربستان، امارات و قطر و قدرت‌های جهانی مانند روسیه، اتحادیه اروپا، چین، امریکا و هند نیز با طالبان دارای چالش‌های مهمی هستند. برای مثال حقوق بشر یک چالش عمده در روابط طالبان با اتحادیه اروپا، امریکا و به طور کلی کشورهای غربی است. با وجود درخواست‌ها و فشارها طالبان در سه سال گذشته نه تنها اقدام مثبتی انجام نداده که حتی با ممانعت از تحصیل و اشتغال زنان به سوی تنش بیشتر گام برداشت. با این اوصاف، اینکه با وجود چنین چالش‌هایی طالبان از سوی چنین بازیگرانی شناسایی شود، وهم و خیالی بیش نیست.

فقر، بیکاری، استبداد پشتونی، تعصب و قومیت‌گرایی و تنش‌ها با همسایگان احتمالا در آینده نزدیک باعث شکل‌گیری هسته‌های متعدد گریز از مرکز در برابر طالبان شده و بار دیگر این کشور را وارد منجلاب جنگ داخلی خواهد کرد. بنابه این دلایل در شش سال آینده چشم‌انداز روشنی برای تحقق سناریوی مشت آهنین از سوی طالبان وجود ندارد.

این گروه تنها به عنوان یک اهرم موازنه بخش در بازی قدرت‌های منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای ایفای نقش خواهد کرد و منزلتی رسمی در جامعه بین‌المللی به آن اعطا نخواهد شد. چالش‌هایی مانند الهام بخش شدن طالبان برای سایر گروه‌های تروریستی، نیات ایدئولوژیک این گروه برای نظم جهانی و منطقه‌ای، خدشه‌دار شدن پرستیژ دولت‌ها با رسمیت بخشی به حکومت یک گروه با پیشینه تروریستی، مشخص نکردن حد و حدود با گروه‌های تروریستی مانند داعش و القاعده نیز سبب می‌شود که حتی اگر طالبان در راستای ایجاد حکومت فراگیر کامیاب شود با این وجود نتواند منزلت شناسایی شدن را کسب کند. بنابراین سناریوی «ترس از یک بدعت شوم» نیز محتمل نیست.

از برآیند تجزیه و تحلیل شواهد ارائه شده می‌توان نتیجه گرفت که سناریوی «شکست در میدان سیاست» به نظر آینده محتمل افغانستان باشد. ژئوپلیتیک افغانستان آکنده از نیروهای آشوب‌ساز است. قدرت‌هایی مانند امریکا، شوروی و بریتانیا در منجلا ب ناشی از آن غرق و مجبور به فرار شدند. پس اینکه طالبان با وجود یک بنیان سست و شکننده در این ژئوپلیتیک متلاطم به عنوان یک نیروی ثبات بخش عمل کند به دور از منطق است. طالبان نیز احتمالاً توفیقی در پیکربندی ژئوپلیتیکی افغانستان به دست نخواهد آورد و این کشور در آینده با دور جدیدی از تنش‌ها روبه‌رو می‌شود.

توصیه‌های کلیدی برای سیاست‌گذاران دفاعی

- در پیش گرفتن رویکردی سختگیرانه و واقع‌بینانه در قبال طالبان به منظور جلوگیری از تشدید تنش‌ها و تهدیدهای امنیتی در مزارهای شرقی کشور؛
- حل و فصل چالش‌ها و تهدیدهای احتمالی ناشی از مهاجران بر علیه امنیت ملی ایران با حکومت طالبان؛
- کمک‌های ایران به افغانستان باید منوط به بازنگری طالبان در الگوی رفتاری و تعهد آن به مبارزه با تروریسم باشد؛
- ایران باید به دنبال گسترش تعاملات خود با چین، پاکستان، هند و روسیه در ارتباط با افغانستان باشد، با تعمیق همسویی‌ها فرصت‌های همکاری با این بازیگران را بررسی و با یافتن زمینه‌های همکاری در نهایت دستورکارهای مشترکی را با آنها در مورد آینده افغانستان طراحی کند؛
- ارتباط با گروه‌های مختلف افغانی به منظور موازنه قدرت داخلی در افغانستان در مقابل طالبان؛

- ایران باید آموزش نظامی بیشتری را به نیروهای امنیتی افغانستان ارائه و ظرفیت لازم را برای سرمایه‌گذاری بلندمدت در این کشور فراهم کند؛

تشکر و قدردانی

از جامعه خبرگانی پژوهش که ما را در فرایند انجام پژوهش سخاوتمندانه یاری رساندند، کمال تشکر و قدردانی را داریم.

تضاد منافع

بدین وسیله نویسنده تصریح می‌نماید که هیچ‌گونه تضاد منافعی در خصوص پژوهش حاضر وجود ندارد.

منابع فارسی و انگلیسی

- بطحایی، سید یحیی و دیگران. (۱۴۰۲). چالش‌های پیش روی افغانستان تحت زعامت طالبان و سناریوهای آینده آن، فصلنامه روابط خارجی، دوره ۱۵، شماره ۳ - شماره پیاپی ۵۹، صفحه ۱۸۱-۱۵۶.
- بغیری، علی و فیضی، عصمت‌الله. (۱۴۰۲). سناریوهای پیش روی نظام سیاسی افغانستان در افق ۲۰۳۰، مقاله کنفرانسی، دومین همایش بین‌المللی علوم سیاسی، مدیریت، اقتصاد و حسابداری.
- Andersson, Gunnar. (1973). Methods in futures studies: A view from the theory of science, Technological Forecasting and Social Change Volume 5, Issue 3. [DOI.org/10.1016/0040-1625\(73\)90009-7](https://doi.org/10.1016/0040-1625(73)90009-7)
- Agnew, John. (2003). Geopolitics Re-visioning World Politics. Routledge.
- Agnew, John. (2022). Hidden Geopolitics: Governance in a Globalized World. Rowman & Littlefield Publishers.
- Allison, Graham. (2017). Destined for War: Can America and China Escape Thucydides's Trap? Houghton Mifflin Harcourt.
- Alterman & Lily, McElwee. (2024). Pursuing Global Order in the Twenty-First Century. Published by: CSIS. [URL: https://features.csis.org/pursuing-global-order/](https://features.csis.org/pursuing-global-order/)
- Azevedo, Daniel & et al. (2024). An Evolving BRICS & the Shifting World Order. Published by: Boston Consulting Group. [URL: https://www.bcg.com/publications/2024/](https://www.bcg.com/publications/2024/)

- Amin, Tahir .(1984). Afghan Resistance: Past, Present, and Future, Asian Survey, Vol. 24, No. 4. [DOI.org/10.2307/2644334](https://doi.org/10.2307/2644334)
- Amit, Kumar,; Veena, Ramachandran. (2023). Taliban: The Story of the Afghan Warlords, SSoar press.
- Bathaai, Seyef yahya & et al. (2023). Challenges facing Afghanistan under the leadership of the Taliban and its future scenarios, A Quarterly Journal of Foreign Relations, Vol. 15, No. 3, Issue. 59.[in Persian]. [DOI.frqjournal.csr.ir/10.22034/fr.2023.399106.1385](https://doi.org/10.22034/fr.2023.399106.1385)
- Bhigari, Ali and Faizi, Esmatullah.(2024). Scenarios ahead for the Afghan political system in the 2030 horizon, The second international conference of political science, management, economics, and accounting, Hamedan, Iran. [in Persian]
- Bell, Wendell .(2003). Foundations of Futures Studies Volume 1: History, Purposes, and Knowledge, Routledge.
- Bell, Wendell. (1996). The Sociology of the Future and the Future of Sociology, Sociological Perspectives, Vol. 39, No. 1 (Spring, 1996), pp. 39-57. <https://doi.org/10.2307/1389342>
- Bishop, Peter C. & Andy, Hines. (2012). Teaching about the Future, Palgrave Macmillan.
- Bishop, Peter C. & Andy, Hines. (2007). Thinking about the Future: Guidelines for Strategic Foresight, Social Technologies.
- Bekkevold, Jo Inge. (2024). China Has Become Powerful Before It Is Rich, Published by: Foreign Policy. _URL:_ <https://foreignpolicy.com/2024/09/24/-/>
- Baker, Kevin. (2011). War in Afghanistan: A Short History of Eighty Wars and Conflicts in Afghanistan and the North-West Frontier 1839-2011, Publisher: Rosenberg Publishing.
- Chermack, Thomas J. (2011). Scenario Planning in Organizations: How to Create, Use, and Assess Scenarios, Berrett-Koehler Publishers.
- Center for Preventive Action. (2024). Instability in Afghanistan, Published by the Council on Foreign Relations. _URL:_ <https://www.cfr.org/global-conflict-tracker>
- Cornish, Edward. (2004). Futuring: The Exploration of the Future, World Future Society.
- Clayton, Thomas. (2024). Afghanistan: Background and U.S. Policy Published by Congressional Research Service. _URL:_ <https://www.congress.gov/crs-product/R45122>
- Coward, Martin & et al. (2024). On the horizon: The futures of IR. Cambridge University Press.
- Cordesman, Anthony H. (2023). China's Emergence as a Superpower. Published by: CSIS. Available from: URL: <https://www.csis.org/analysis/chinas-emergence-superpower>

- Cohen, Saul B. (2002). *Geopolitics of the World System*. Rowman & Littlefield Publishers.
- Crikemans, David. (2021). *Geopolitics and International Relations: Grounding World Politics Anew*. BRILL Press.
- Carlson, Lucile & Philbrick, Allen, K. (2012). *Geography and World Politics*. Literary Licensing, LLC. [URL: https://claremontreviewofbooks.com/geography/](https://claremontreviewofbooks.com/geography/)
- Esty, Jed. (2022). *The Future of Decline: Anglo-American Culture at Its Limits*, Stanford University Press.
- Ebert, Hannes and Flandes, Daniel. (2018). *Regional Powers and Contested Leadership*, Palgrave Macmillan.
- Felbab-Brown, Vanda. (2024). *The Taliban's three years in power and what lies ahead*. Published by Brookings. [URL: https://www.brookings.edu/articles/](https://www.brookings.edu/articles/)
- Fowles, Jib. (1978). *Handbook of Futures Research*, Greenwood Press.
- F, Stephen D. and Webb, Michael C. (2009). Hegemonic stability theory: an empirical assessment, *Review of International Studies*, Volume 15, Special Issue 2, pp. 183 – 198. [DOI: https://doi.org/10.1017/S0260210500112999](https://doi.org/10.1017/S0260210500112999)
- Fremont-Barnes, Gregory. (2009). *The Anglo-Afghan Wars 1839–1919*, Publisher: Osprey Publishing.
- Fitzgerald, Paul, and Gould, Elizabeth. (2009). *Invisible History: Afghanistan's Untold Story*, San Francisco: City Lights Publishers.
- Glenn, Jerome C.; Gordon, Theodore J. (2003). *Futures Research Methodology*, v2.0, Publisher: American Council for the UNU.
- Gidley, Jennifer. (2017). *The Future: A Very Short Introduction (Very Short Introductions)*, Oxford University Press.
- Goldfrank, Walter L. (2000). Paradigm Regained? The Rules of Wallerstein's World-System Method, *Journal of World-Systems Research*, vi, 2. [DOI: https://doi.org/10.5195/jwsr.2000.223](https://doi.org/10.5195/jwsr.2000.223)
- Grinin, L. & Korotayev, Andrey. (2023). Evolution of World Order, The Future of Revolutions in the 21st Century and the World System Reconfiguration, *The Journal of New Paradigm Research*, Volume 79, 2023 - Issue 1. [DOI.org/10.1080/02604027.2022.2050342](https://doi.org/10.1080/02604027.2022.2050342)
- Green, James. (2019). *Frontier Assault: The North Staffordshire Regiment in the Third Afghan War 1919*. Independently published.
- Gutman, Roy. (2008). *How We Missed the Story: Osama Bin Laden, the Taliban, and the Hijacking of Afghanistan*, US Institute of Peace Press.
- Heydari fard, Zahra & et al. (2024). Principal Concepts in Futures Studies: A Narrative Review, *Journal of HTA in action*, Vol 8 No 4. [DOI: https://doi.org/10.18502/htaa.v8i4.16989](https://doi.org/10.18502/htaa.v8i4.16989)

- Harpviken, Kristian Berg. (1999). The Taliban Threat, Third World Quarterly. Vol. 20, No. 4, <https://doi.org/10.1080/01436599913604>.
- Halliday Fred & Tanin Zahir. (2007). The communist regime in Afghanistan 1978–1992: Institutions and conflicts, Vol. 50, No. 8. <https://doi.org/10.1080/09668139808412601>.
- Hammer, Olav and others (2021), Handbook of Islamic Sects and Movements, Published by Koninklijke Brill NV, Leiden, The Netherlands.
- Hakimi, Aziz. (2012). Sources of Tension in Afghanistan and Pakistan: A Regional Perspective, Published by Barcelona Centre for International Affairs. URL: <https://www.cidob.org/en/>
- Halimzai, Sahill Pamir. (2024). Turbulent Afghanistan: A Critical Analysis of the US Politics of Confinement and the Rise of the Taliban, Routledge.
- Hester, Ryan. (2021). Historical Research : Theory And Methods, Ed - Tech Press.
- Hiltunen, Elina. (2008). The future sign and its three dimensions, Futures, Volume 40, Issue 3. <https://doi.org/10.1016/j.futures.2007.08.021>
- Ibrahimi, Niamatullah & Maley, William. (2020). Afghanistan Politics and Economics in a Globalising State, Routledge.
- Inayatullah, Sohail. (2013). Futures Studies: Theories and Methods, BBVA Group Press.
- Inayatullah, Sohail. (2004). The Causal Layered Analysis (CLA) Reader: Theory and Case Studies of an Integrative and Transformative Methodology, Published by Tamkang University Press.
- Jeffrey Goldberg. (2000). “Inside Jihad U.: The Education of a Holy Warrior,” New York Times Magazine, June 25C URL: <https://archive.nytimes.com/>
- Kissinger, Henry. (2023). Henry Kissinger explains how to avoid World War three, The Economist. URL: <https://www.economist.com/briefing/2023/>
- Khobragade, Vinod. (2022). Afghanistan Crisis: Decoding Engagement of Major and Regional Powers, Atlantic Publishers and Distributors.
- Knyazev, Alexandr. (2024), Afghanistan and Regional Security: Scenarios for the Future, Published by the Russian International Affairs Council. URL: <https://russiancouncil.ru/en/analytics-and-comments/>
- Khan , Aamir & Durrani, Aqsa. (2024). The future of Afghanistan under Taliban-led regime: challenges and likely scenarios, The Liberal Arts and Social Sciences International Journal (LASSIJ), Vol. 8 No. 1. DOI: <https://doi.org/10.47264/idea.lassij/8.1.1>
- Lindgren, Mats & Bandhold, Hans. (2003). Scenario Planning: The Link Between Future and Strategy, Springer.

- Lemke, Douglas. (2002). Regions of war and peace, Cambridge University Press.
- Lake, David A.& Morgan, Patrick M. (1997). Regional Orders: Building Security in a New World, Penn State University Press.
- Levent, Sinan. (2024). Changing Balance of Power in the Global Setting and “Century of Türkiye” Vision. Asia-Pacific Review Volume 31. 2024 - Issue 2. DOI: <https://doi.org/10.1080/13439006.2024.2398379>
- Matsumi, Hideyuki & Solove, Daniel J. (2023). The Prediction Society: AI and the Problems of Forecasting the Future, GWU Legal Studies Research Paper, No. 2023-58. DOI: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4453869>
- Miles, Ian & et al. (2016). Foresight for Science, Technology and Innovation, Springer.
- Martelli, A. (2014). Models of Scenario Building and Planning: Facing Uncertainty and Complexity (Bocconi on Management), Palgrave Macmillan.
- Modelski, George. (1987). Long Cycles in World Politics, The Macmillan Press Ltd.
- Mishra, Omprakash & Sen, Souradeep. (2024). Global Political Economy, Geopolitics and International Security: The World in Permacrisis. Palgrave Macmillan.
- Nye, Joseph. (2023). India and the Global Balance of Power, Project Syndicate. URL: <https://www.project-syndicate.org/commentary/>
- Nabeel, Jabbour, T. (1994). "Islamic Fundamentalism: Implications for Mission", International Journal of Frontier Missions, Vol. 11, No.2. DOI: https://ijfm.dreamhosters.com/PDFs_IJFM/11_2_PDFs/ijfm_11_2.pdf
- Ogilvy, James A. & Schwartz, Peter. (2002). Creating Better Futures: Scenario Planning as a Tool for a Better Tomorrow, Oxford University Press.
- Paul, Heike. (2019). Critical Terms in Futures Studies, Palgrave Macmillan.
- Peng, Nian & Rahman, Khalid. (2024). The Uncertain Future of Afghanistan: Terrorism, Reconstruction, and Great-Power Rivalry. Springer.
- Petersen, John. (1999). "Out of the Blue: How to Anticipate Big Future Surprises, Madison Books.
- Poli, Roberto. (2024). Handbook of Futures Studies, Edward Elgar Publishing.
- Paul, T. V., James Wirtz, & Michel Fortmann. (2004). Balance of Power: Theory and Practice in the 21st Century. Stanford, CA: Stanford University Press.

- Pishgahifard, Zahra & et al. (2010). Geopolitical Constructs Understanding and Survey with Constructivism Geography Approach Case Study: IRI and Its Confronting Challenges in Central Asia. Journal of Social Sciences 6 (3): 459-467. [DOI: https://doi.org/10.3844/jssp.2010.459.467](https://doi.org/10.3844/jssp.2010.459.467)
- Quraishi, Zaheer M.(1996). Geopolitics of the Global Configuration. India Quarterly. Vol. 52, No. 3, pp. 53-72. [DOI.org/10.1177/0974928496052003](https://doi.org/10.1177/0974928496052003)
- Rahman, Mizanur. (2019). The US State-building in Afghanistan: An Offshore Balance? Jadavpur Journal of International Relations 23(1) 81–104. [DOI.org/10.1177/0973598418804292](https://doi.org/10.1177/0973598418804292)
- Rohrbeck, René. (2011). Corporate Foresight: Towards a Maturity Model for the Future Orientation of a Firm, Springer.
- Ringland, Gill. (1998). Scénario Planning: Managing for the Future, Publisher: John Wiley & Sons.
- Romina, Ebrahim & Esfandyari, Abdolrahman. (2018). Patterning the Power Structure among ECO-Countries, Central Asia Studies Volume 11, Issue 2, Pages 339-359. [DOI 10.22059/jcep.2019.240264.449723](https://doi.org/10.22059/jcep.2019.240264.449723)
- Rubin, Barnett R. (1992). Political Elites in Afghanistan: Rentier State Building, Rentier State Wrecking, International Journal of Middle East Studies, Vol. 24, No. 1 (Feb., 1992), pp. 77-99. [DOI: https://doi.org/10.1017/S0020743800001434](https://doi.org/10.1017/S0020743800001434)
- Ruttig, Thomas. (2009). Loya Paktia's Insurgency: The Haqqani Network as an Autonomous Entity in the Taliban Universe, London: C. Hurst & Co. [DOI: 20090224 HQN as a semi-autonomous Taliban entity](https://doi.org/10.22059/HQN.as.a.semi-autonomous.Taliban.entity)
- Rashid, Ahmed. (2010). Taliban: Militant Islam, Oil and Fundamentalism in Central Asia, New Haven: Yale University Press.
- Shostak, Arthur & Bell, Wendell. (1998). Foundations of Futures Studies, Vol. 1: History, Purposes, and Knowledge, Routledge.
- Shaye Qassem, Ahmad. (2009). Afghanistan's Political Stability: A Dream Unrealised. Routledge.
- Slaughter, Richard .(2020). The Knowledge Base of Futures Studies as an evolving process, Futures, Volume 28, Issue 9, November 1996, Pages 799-812. [DOI.org/10.1016/S0016-3287\(96\)00043-2](https://doi.org/10.1016/S0016-3287(96)00043-2).
- Strange, Susan. (2015). States and Markets. Bloomsbury Academic.
- Shahnan, Zabih Ullah & et al. (2024). US–Afghanistan Relations Post-withdrawal: Is There a Future? Journal of Asian Security and International Affairs. Volume 11, Issue 3. [DOI.org/10.1177/23477970241265](https://doi.org/10.1177/23477970241265).
- Schwarz, Brita & et al. (1982). Methods In Futures Studies: Problems And Applications, Routledge.
- Sardar, Ziauddin. (2014). Future: All That Matters, McGraw-Hill Education press.

- Slaughter, Richard. (1996). *New Thinking for a New Millennium: The Knowledge Base of Futures Studies*, Routledge.
- Schwartz, Peter. (2012). *Art of the Long View*, Publisher: Doubleday Business Press.
- Sakhi, Nilofar. (2021). *How Russia, China, and Iran will shape Afghanistan's future*, published by the Atlantic Council. URL: <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/new-atlanticist/>
- Stewart, Jules. (2019). *On Afghanistan's Plains: The Story of Britain's Afghan Wars*, Publisher: I.B. Tauris.
- Sloan, Geoffrey. (2018). *Geopolitics, Geography and Strategic History*. Routledge.
- Tellis, Ashley J. & Eggers, Jeff. (2017). *U.S. Policy in Afghanistan: Changing Strategies, Preserving Gains*, Published by Carnegie. URL: <https://carnegieendowment.org/research/2017/>
- Tammen, Ronald L. Organski, A. F. K, et al. (2000). *Power Transitions: Strategies for the 21st Century*, Seven Bridges Press,
- Verma, Raj. (2021). *US–Taliban peace deal and regional powers as potential spoilers: Iran as a case study*, Springer.
- Velapurath, Adeela, N. & Sumathi R. (2024). Geopolitical Configurations in the Fictional Terrains of Elif Shafak, *International Journal of English Literature and Social Sciences*. Vol-9, Issue-2. DOI: 10.22161/ijels.92.36
- Watson Institute for International and Public Affairs. (2021). U. S. Costs to Date for the war in Afghanistan, in FY 2001_ FY2022, URL: watson.brown.edu/costsofwar/figures/2021
- Wallerstein, Immanuel. (2011). *The Modern World- System I: Capitalist Agriculture and the Origins of the European World-Economy in the Sixteenth Century*, University of California Press, Ltd.
- Wallerstein, Immanuel. (2000). Globalization or the Age of Transition? A Long-Term View of the Trajectory of the World System, *International Sociology*, Vol 15(2): 251–267. DOI.org/10.1177/02685809000150020
- Wallerstein, Immanuel. (2003). *The Decline of American Power: The U.S. in a Chaotic World*, The New Press.
- Waltz, Kenneth N. (2010). *Theory of International Politics*. Waveland Press.